

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ

נִפְלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

כשה' יתברך אומר "מי מושל בי? צדיק" אין כוונתו שהצדיק 'מתגבר עלי' — כ"קטרוגא דמאריה", חלילה — אלא שהצדיק פועל בי־בתוכי. הצדיק 'נכנס ללב' של הקב"ה, חושף את פנימיותו — ממד הגברא שלו, הממד האישי המרחם והאכפתי, שמתגבר על ממד החפצא הנוהג לפי שורת הדין — וכך מבטל את הגזרות וגוזר גזרות טובות "צדיק מושל יראת אלהים" היינו שהוא מגלה "בי", בתוך "יראת אלהים" המתגלה כלפי חוץ, ממד פנימי של אהבה.

[מתוך מדור 'מאור עינים']

ויגש תשפ"ו

18 **תורה של אש ומים**
מאור עינים

לימוד תורה באהבה וביראה

25 **הסיפור החסידי**
איך יבוא משיח?
רבי נתן מנעמירוב

27 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
מענות לאינו־יהודי על יסודות
חכמת הגימטריא

29 **פֿאַדלע דאָס**
יום שְׁכֵלוֹ שָׁבַת!
רְזִי וְלִמַּד אוֹתָנוּ מְהֵי הַבְּרָכָה
הַמְיֻחָדֶת שֶׁל הַשָּׁבָת וְמֵהַ הַקְּשָׁר
שֶׁלָּהּ לַיּוֹם רְבִיעִי

04 **לגעת בלב של ה'**
נקודה מעובדת

מפגש יהודה ויוסף - תפלה
מלב אל לב

05 **"ערכתי נר למשיחי"**

יחוד משיח בן יוסף ומשיח בן דוד
מחנוכה אל הגאולה האמתית והשלמה

13 **בכיה, ראה, שמחה**

סוד שתי העינים בגלות ובגאולה
רחל ולאה - נשיאת הפכים של
בכיה וחדוה

15 **אין כאלקנו**

ביאורי תפלה
רצוא־ושוב בין "אתה" ו"הוא"

העלון מופק ע"י עמותת

אוהבים להיות יהודים.

לקבלת השיעורים במייל

ולהצטרפות לצוות המפיצים:

itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל

מתווה עיצוב: דעה צא אביחיל

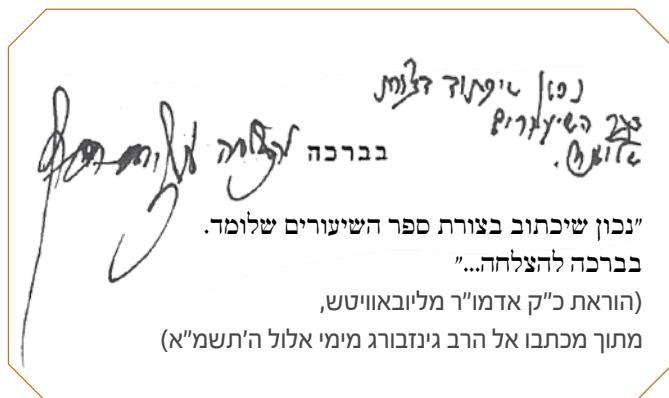
עיצוב: ענבל ציק

מערכת: הרב יוסף פלאי,

בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם־

זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רווח

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראי **נפלאות**, בתוך כל בית ישראל.

שני שיעורים בגליון השבוע: שיעור על תרין משיחין מחנוכה וציוץ מורחב על תפקיד שתי העינים.

השיעור הראשון – **"ערכתי נר למשיחי"** – לוקח אותנו **מחנוכה אל פרשת ויגש** וממנה אל **הגאולה** האמתית והשלמה. בחלקו הראשון הוא מחבר את חנוכה, עם נס הנצחון ונס הנרות, לשני המשיחים, **משיח בן יוסף ומשיח בן דוד** הנפגשים בפרשה. בחלקו השני הוא מפגיש אותנו עם תלמידו הראשון של הבעל שם טוב, ועם הבט נוסף של הקשר בין יעקב ויוסף ובין שניהם לדוד המלך.

השיעור השני – **בכיה, ראיה, שמחה** – הוא 'ציוץ' מורחב על **שתי העינים**, הרואה והבוכה, המלמד על השילוב הנכון של **של שמחה ובכיה**, של מופנמות ומוחצנות.

מדור **מאור עינים** המורחב עוסק גם הוא במפגש של **יוסף ויהודה**. בתורה שלפנינו נדפסו רק ההקדמות היסודיות – על לימוד תורה שכולה אהבה ויראה – והרב "מפליא לעשות" בהשלמת חלק עיקרי של הדרוש בנוגע ליוסף ויהודה, **והדרך בה הצדיקים פועלים ביחס לה'**.

במדור **מענות ותשובות** שימו לב – שאלה מיוחדת ומפליאה של 'מקורב' **מדרום קוראיה** – מהנשמות ש'עושות חשק' **למהפכה הרביעית**.

לרוב חלקי הגליון הפעם יש **מהדורות מורחבות** שנשלחות ברשימת התפוצה, שגם לכם כדאי להצטרף אליה בדוא"ל הרשום מטה.

שבת שלום ומבורך
המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת ויחי הבעל"ט:

נ"ך יומי – יחזקאל פרקים כח-לד; **משנה – אבות** פרק ג.

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

לגעת בלב של ה'

ליוסף להתרגש ולהתגלות לאחיו. לכן, מתאים לפרש את דברי יהודה כך: "בי אדני", פניתי אליך מכל הלב ולכן אתה נמשך ומתחבר אלי, מזדהה עמי ועם הטמון בלבי, וכעת אני בטוח שדברי יפלו על אזנים קשובות ויפעלו את פעולתם. בחיבור שלהם מצליח יהודה, הלבבי יותר (בהיותו בעל־תשובה), לגעת בנקודת הלב הפנימית של יוסף (הצדיק, המאופק והמחושב), לעורר אותה ולהטות אותה כרצונו.

ההתבוננות הזו מלמדת גם על מה שמתחולל בתפלה שלנו אלינו אל ה': ממשיכו של יהודה, דוד המלך (ש"הקים עולה של תשובה") אומר "רוח הוי' דָּבַר בִּי וּמָלָתוּ עָלַי לְשׁוֹנִי. אֶמַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לִי דָבַר צוֹר יִשְׂרָאֵל מוֹשֵׁל בְּאֶדָם צָדִיק מוֹשֵׁל בְּאֶת אֱלֹהִים וְחַז"ל מסבירים "מי מושל בי? צדיק, שאני גוזר גזרה ומבטלה". "הקב"ה גוזר וצדיק מבטל" ו"צדיק גוזר והקב"ה מקיים", אך הצדיקים – "ועמך כלם צדיקים" – אינם מתעמתים עם ה', 'מקטרגים' על דבריו ומבטלים אותם חלילה. הצדיק "מושל ב'י' כשהוא אומר לה' "בי אדני" – אתה הרי נמשך בי, דברי הם רוח הדוברת בי, ותפלתי אינה אלא גילוי רצונך הפנימי והנעלם. הנהגת ה' הראשונה היא הנהגה 'אובייקטיבית' של העולם (ממד ה'חפצא' של ה', כביכול), אך הצדיק המתמסר חושף את ה'לב' של ה', את הנהגתו ה'סובייקטיבית' וה'פרסונלית' (ממד ה'עברא' של ה'). כשהמתפלל מגלה שה' נמשך בפיו ובלבו, מאמין שתפלתו באה מה', הוא חושף את פנימיות הלב־הרצון של ה' יתברך, ושאיפות האדם וה' מתאחדות בטוב הנראה והנגלה.

המפגש הדרמטי בין יוסף ויהודה טעון משמעויות ורבדים רבים: על פניו, הוא מפגש בין שני המלכים־המנהיגים בשבטים. ביחס לעתיד, הוא רומז ליחוד "עץ יהודה" ו"עץ יוסף" (כפי שקוראים בהפטרה) וליחוד משיח בן יוסף ומשיח בן דוד. עוד כתוב שכל דברי יהודה אל המשנה למלך מצרים היו בפנימיותם תפלה לפני ה', ובזהר מוסבר שהמפגש הזה חוזר כל יום בתפלתנו, בסמיכת גאולה (יוסף) לתפלה (יהודה). במושגי הקבלה, זהו יחוד יסוד (יוסף) ומלכות (יהודה) – יחוד קוב"ה ושכינתיה. בחלק מהמפגשים הללו יוסף הוא העליון־המשפיע ויהודה הוא התחתון־המקבל ובחלק מהם היחס הוא הפוך, בסך הכל מצטייר שווי־משקל מיוחד (כפי שרמזו בספרים – "ויגש אליו יהודה" סופי תיבות שוה).

יהודה פותח את דבריו במילים "בי אדני", עוד לפני הבקשה־ההתנצלות "ידבר נא עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך בעבדך". רש"י מסביר ש"בי אדני" היינו "לשון בעיא ותחנונים", אבל ככל שמייחסים יותר עומק ליחוד שמתחולל כאן, הפתיחה הזו משמעותית יותר, והיא מלמדת על כך שיהודה אומר שיוסף מתחבר אליו ונמשך לתוכו (כיחוד היסוד והמלכות) – "בי [בתוכי נמצא] אדני".

אכן, ההמשכה הזו לא פועלת בטול והכנעה של יהודה אל יוסף, אלא דווקא השפעה שלו על יוסף – יהודה 'מנצח' בדבריו, כשהוא גורם

שיעור

יחוד משיח בן יוסף ומשיח בן דוד

"ערכתי נר למשיחי"

קיצור מהלך השיעור

בחג החנוכה - בערב לביבות ('לאטקעס אווענט') משפחתי - זכינו לדרוש מיוחד על יחוד "תרין משיחין" בחנוכה. היחס והקשר בין יוסף ויהודה מלווה את כל הפרשיות בתקופה זו, ומגיע לשיאו בפרשת "ויגש אליו יהודה" - כפי שמודגש גם בהפטרה, נבואת היחוד בין עץ יוסף ועץ יהודה. לכן, אין מתאים יותר מהשיעור הזה לקחת אותנו מסיום החנוכה, בתחלת השבוע, לפרשת ויגש (שבסיום השיעור גם מתבאר פסוק מתוכה). **פרק א** עוסק ביחס בין שני המשיחים ובקשר שלהם לשני נסי החנוכה - נס הנצחון ונס הנרות. **פרק ב** עורך הכרות עם רבי מאיר מרגליות, בעל ה"מאיר נתיבים", שהיה החסיד הראשון של הבעל שם טוב, ומבאר תורה שלו העוסקת בקשר בין דוד המלך ליעקב ויוסף (תוך הדגשה שגם יוסף הוא 'אביהן של ישראל', ענין הבולט גם הוא בפרשת ויגש). שיעור שלוקח אותנו מחנוכה הישר אל הגאולה האמתית והשלמה.

תרתי משמע. יש כוונה בפסוק "הפח נשבר ואנחנו נמלטנו"¹ שחצי מ-**פח** — "הפח נשבר" — הוא **דם**, רומז גם לדמי חנוכה, ובעיקר כתוב² שרומז ל-**דם** נרות שמדליקים בחנוכה, עם השמישים. יש קשר בין הנרות, שעניינם אור, עם הדמים, הכסף, שלכאורה הוא גשמיות. אכן, כל הענין של המשיח הוא לחבר בין האור, בין **דם** הנרות, לדמים, הכסף, וגם לדם של הגוף, שהוא בשר ודם — שהכל יהיה מחובר, הכל יהיה אחד, מנפש עד בשר דרך הממון, דרך הכסף.

ד תהלים קכד, ז.

ה זרע קודש חנוכה ליל ב (הד'); קדושת לוי חנוכה ד"ה "בחנוכה אנו מדליקין".

א. יחוד תרין משיחין

משיח - חיבור האור והגשמיות

כתוב שחנוכה הוא חג של משיח^א, לכן זהו גם חג של הבעל שם טוב^ב, שאהב אור — **אור** בגימטריא **זו**, מי שידוע את הרז שבכל דבר יכול להאיר אותו^ג.

כשמחלקים דמי חנוכה, הכוונה היא לדמים

נרשם ע"י איתניאל גלעדי. לא מוגה. מוצאי כ"ז כסלו פ"ו - כפ"ח.

א מדרש פנחס א; בני יששכר כסלריתבת מאמר ב; **אמונה ומודעות** מאמר "האמונה במעגל השנה" פ"ב. וראה תו"א לג. ד.

ב **לחיות עם הזמן** ח"א מאמר "מהדרין מן המהדרין" ובהערה א שם. ובכ"מ.

ג לוח "היום יום" ו' אלול.

חג של תרין משיחין

כשאומרים שהחג הזה הוא חג של משיח הכוונה ל"תרין משיחין":¹

חנוכה שייך גם למשיח בן יוסף, כי בכלל הוא חל תמיד בתקופה שבה צריך "לחיות עם הזמן"² של יוסף הצדיק – פרשת מקץ (והמשכה בפרשת ויגש), שעוסקת כולה בעלית

יוסף לגדולה, התכל'ס שלו, "מבית הסורים יצא למלך"³. זו פרשה שכולה מוקדשת ליוסף. יוסף הוא לשון מוסיף⁴, ובנרות חנוכה המהדרין מן המהדרין, לבית הלל, מקיימים "מוסיף והולך"⁵, מוסיף ו"הולך ואור"⁶ – זהו עוד רמז מובהק שחנוכה שייך דווקא ליוסף הצדיק, וממילא למשיח בן יוסף. גם עצם מושג ההידור – "מהדרין מן המהדרין", שקיים רק בחנוכה – שייך למלך הדר⁷, סוד יסוד דאדם קדמון⁸, שהוא השרש האמתי של יוסף הצדיק. שרש יוסף גבוה גם מיעקב אבינו⁹ – יעקב הוא בעל עולם התיקון אבל שרש יוסף הוא בא"ק, מעל השבירה והתיקון, ודווקא ביסוד דא"ק, סוד המלך הדר (הדר בגימטריא הצדיק).

בכל אופן, עיקר המשיח הוא משיח בן דוד. הרמב"ם לא מחלק בין משיח בן יוסף למשיח בן דוד – אצלו יש רק דמות אחת, "מלך מבית דוד". אנחנו מסבירים¹⁰ שהוא רק רומז לענין

שרש יוסף גבוה

גם מיעקב אבינו
- יעקב הוא בעל
עולם התיקון
אבל שרש יוסף
הוא בא"ק,
מעל השבירה
והתיקון

"תרין משיחין" בחלוקת פעולות-תפקידי מלך המשיח¹¹ – עד שהמשיח ילחם מלחמות ה' וינצח הוא "בחזקת שהוא משיח", וזו בחינת משיח בן יוסף, וכאשר הוא יהיה "משיח ודאי", יבנה מקדש במקומו ויקבץ נדחי ישראל ויחזיר את כל העולם לעבודת ה', זו בחינת משיח בן דוד. אצל הרמב"ם הכל מדובר באותו אדם, אך בלשון הזהר (וכן בחז"ל) אלו "תרין משיחין".

צריך להבין איך דוד נכנס כאן לחג החנוכה. בכלל, זהו חג של כהנים – לא של יוסף ולא של דוד. איך החג הזה, של מתתיהו בן יוחנן כהן גדול ובניו, קשור לענין של משיח דווקא, ול"תרין משיחין"? קודם נאמר את הפשט: יש שני נסים בחנוכה – נושא שהרבי עוסק בו בכמה וכמה שיחות¹² – נס הנצחון ונס הנרות. נס הנצחון שייך למשיח בן יוסף. מי שנלחם הוא יוסף, ובפרט נגד עמלק, ש"אינו נמסר אלא בידי זרעו של יוסף"¹³. אבל מבנין בית המקדש והלאה, שהנרות הם זכר לבית המקדש, לנס של בית המקדש, זה כבר דוד – "ראה ביתך דוד"¹⁴. כמו שבחמשת השלבים שהרמב"ם מונה לגבי משיח, בשני השלבים הראשונים, "יכוף כל ישראל" ו"ילחם מלחמות ה'", הוא עדיין בבחינת יוסף, אבל בשלשת השלבים הבאים, מבית המקדש ואילך, הוא כבר דוד. שני הנסים של חנוכה הם שני המשיחים.

לפני שנמשיך נעשה חשבון: **משיח בן יוסף**
משיח בן דוד עולה 990, המשולש של **דם**, סכום כל המספרים מ-1 עד 44. הכל קשור לדמי חנוכה ול**דם** הנרות, עם השמישים, שמדליקים בימי

1 זהר ח"ב ככ, א ועוד.

2 לוח "היום יום" ב' חשון.

3 קהלת ד, יד.

4 בראשית ל, כד.

5 שבת כא, ב.

6 משלי ד, יח.

7 ראה שיעור 'הידור מצוה' ו' (מד' חשון) שנדפס בגליון תולדת השתא ועוד.

8 ע"ח ש"ג פ"ב; קונטרס חסדי דוד פ"ט וצ"ג.

9 תנ"א קג, ב (וש"נ).

10 ראה **אדמה שמים ותהום** מאמר "נסי נסים" הערה מו. ובכ"מ.

11 הלכות מלכים ומלחמות פ"א.

12 לקו"ש ח"א שיחת חנוכה ס"ז; ח"ג שיחת חנוכה ס"ו; ח"ה עמ' 451 ועוד.

13 יח ב"ב כג, ב.

14 יח מלכים"א יב, טז.

בזהר כתוב שיש שבע דרכים ואחת מהן גימטריא - לכן אנחנו מרשים לעצמנו ללכת גם בדרך הזאת...

לְמִשְׁחִי^כ (פסוק שהוא יסוד גם לנוסח תפלת ימים נוראים, "וצמיחת קרן לדוד עבדך ועריכת נר לבן ישי משיחך"^כ). ה"נר למשיחי" – הממד המשיחי של נרות חנוכה – שייך ל"קרן לדוד", משיח בן דוד, והוא יוצא מחגם של הכהנים, חנוכה. ה"קרן לדוד" רומזת לנבואת חנה, בה דווקא על מלכות בית דוד היא אומרת "רמה קרני בהוי"^{כח} ("רמה קרני" ולא רמה פכי, דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותו, שאלו ויהוא שנמשחו בפך לא נמשכה מלכותו"^{כט}) – דוד נמשח בשמן מהקרן. כל שאר המלכים, הגם שיש להם דין מלכות, נמשחו בשמן אפרסמון. המשיח קרוי בפירוש על שם משיחתו בשמן – "שמן משחת קדש"^{לא}.

[הרמב"ם מדגיש במעלת חנוכה ש"חזרה מלכות לישראל יותר ממאתים שנה"^{לב}]. נכון. אף על פי שלפי הדין הכהנים לא יכולים למלוך, אבל כאן היתה הוראת שעה של "יותר ממאתים שנה" – כתוב במגלת אנטיוכוס שבדיוק 207 שנים, כמניין **אור** (שנה **א** של מלחמה ועוד **ור** שנים של מלכות), האור של חנוכה. האור הזה יצא מהכהנים, אבל הם כאילו נכנסו במקום מלכות בית דוד. החלפה כזו לא יכולה להחזיק מעמד לעולם ועד, אבל 207 שנה היא החזיקה מעמד. [לא היה להם דין מלכים של התורה^{לג}]. נכון, כמו ירבעם, שה' נתן לו מלכות, אבל לא לנצח, לא בבחינת "נצח ישראל לא ישקר גו"^{לד} – "נצח

החנוכה, כנ"ל. זהו רמז בדרך הגימטריא, כמו שרבי לוי'ק, אבא של הרבי, אוהב לעשות רמזים. בזהר כתוב^כ שגימטריא היא אחת משבע הדרכים שהתורה נדרשת בהן. אין את החלוקה הזו בנגלה שבתורה. יש חלוקה של פרד"ס ויש יג מדות שהתורה נדרשת בהן. להלל יש באמת שבע מדות^{כא}, אבל גימטריא לא ביניהן – היא נמצאת רק ב-**לב** המדות של רבי יוסי הגלילי^{כב}, בהן היא אחת מ-32, חלק קטן. אבל בזהר כתוב שיש שבע דרכים ואחת מהן גימטריא – כבר נתח יותר מכובד. לכן אנחנו מרשים לעצמנו ללכת גם בדרך הזאת... בכל אופן, זו גימטריא מאד יפה, **שמשיח בן יוסף ומשיח בן דוד** הם סכום כל המספרים מ-א עד **דס** (סוד אידם^{כג}, "אדמה לעליון"^{כד}).

"ערכתי נר למשיחי"

אמרנו שנס הנצחון הוא בחינת יוסף ונס הנרות הוא בחינת דוד, אבל איפה רמוז שהנרות הם בחינת דוד? אמרנו שיש בנרות גם קשר ליוסף – ב"מוסיף והולך ואור" וגם ענין ה"מהדרין מן המהדרין" – אבל יש פסוק בתהלים שקושר את הנרות לדוד. בסוף פרק קלב בתהלים כתוב "וְכִהְיֶיָהּ אֶלְפִישׁ יֵשַׁע וְחִסְדֶּיהָ יִגְוֹ יִרְגְּנוּ"^{כה} – פסוק שרומז לנס חנוכה, "כהניה" הם החשמונאים, "אלביש ישע" היינו נס־ישועת חנוכה ו"וחסידיה רנן ירגנו" היינו הקביעות של חנוכה "להודות ולהלל" בכל דור ודור. הפסוק הבא הוא **"שם אֶצְמִיחַ קֶרֶן לְדָוִד עֶרְכָּתִי נֵר**

כ זהר ח"ג רב, א.

כא ברייתא דרבי ישמעאל פ"א מ"ז; תוספתא סנהדרין פ"ז ה"ה.

כב יל"ש עה"ת רמזים כ, צב ורתתקמב.

כג ספר הליקוטים פרשת נח. ובכ"מ.

כד ישעיה יד, יד.

כה תהלים קלב, טז.

כו שם פסוק יז.

כז ברכת קדושה לימים נוראים.

כח שמואל"א ב, א.

כט מגילה יד, א (ועוד).

ל רמב"ם הלכות מלכים פ"א ה"י.

לא שמות ל, כה; שם פסוק לא.

לב הלכות מגילה וחנוכה פ"ג ה"א.

לג ראה אברבנאל בראשית מט, ח; לקו"ש חכ"ה חיי שרה ג הערה 68.

לד שמואל"א טו, כט.

המנהג אז היה, בדומה להיום, שבגיל חמש – כשמכניסים את הילד ל'חדר' באופן רשמי – עושים מסיבת חומש.

מסופר שלמסיבת החומש שלו, בהיותו בן חמש, הוא הכין דרוש עמוק. עכשיו הוא מקבל את החומש, וכבר יש לו דרוש שלם... הוא דרש, וכל הגאונים שם מתפעלים, ואבא שלו – שגם היה גאון גדול – רווה נחת מהילד. פתאום, תוך כדי שהוא דורש, האמא באה וחוטפת אותו. האבא לא הבין מה זה, למה היא חוטפת את הילד?! הוא הקפיד ושאל את האמא 'מה עשית? הוא היה באמצע הדרוש!'. האמא אמרה 'ראיתי מישהו שעומד בצד עם פעלץ (פרווה) ומסתכל עליו מדי חזק – פחדתי מעין הרע, לכן חטפתי אותו באמצע'. לימים סיפר לו הבעל שם טוב – 'אני הייתי האיש שעמד בצד, הסתכלתי עליך חזק כדי להכניס אור לתוך הנשמה שלך, ולולא שאמא חטפה אותך באמצע, היה לך אור פי כמה וכמה'. כל זה היה כשהוא היה רק בן חמש. בכל אופן, הוא גדל להיות "רבן של כל בני הגולה"^ט.

הוא גאון גדול, רבן של כל בני הגולה, ולא היה לו רב מובהק אחר חוץ מהבעל שם טוב – מגיל צעיר הוא תלמיד מובהק של הבעל שם טוב. עם כל זאת, כשהוא היה כותב לבעל שם טוב, רבו המובהק, הוא נהג לכתוב לו "ידידי" ו"מורי". אין דוגמה כזו אצל אף אחד מתלמידי הבעש"ט האחרים. זהו ודאי משהו אמתי לגמרי. בגלל הניסוח הזה יש מי שכותב שהוא היה תלמיד-חבר של הבעל שם טוב, אבל הוא לא בדיוק תלמיד חבר – הוא היה תלמיד-תלמיד, תלמיד במאה אחוז, שעדיין יכול לומר לרבי שלו

בהיותם נערים

צעירים, שני

עילויים גדולים

מאד, 'בא להם',

בלי הסבר, שהם

חייבים להגיע

לשוחט של

אותה עיירה.

כנראה שהבעל

שם טוב משך

אותם

ישראל" הוא "מלכות בית דוד" דווקא^{לה}. כלומר, בבחינה מסוימת מלכות החשמונאים תפסה את המקום של דוד באותה תקופה. בכל אופן, הנר כאן הוא דוד, שנקרא בפירוש "נר ישראל"^{לו}, ומשיח בן דוד. שוב, נס הנצחון הוא משיח בן יוסף ונס הנרות הוא משיח בן דוד.

ב. "יעקב ויוסף סלה"

החסיד הראשון של הבעל

שם טוב

נמשיך לעוד ענין קשור:

מי זוכר מי היה החסיד הראשון של הבעל שם טוב? היה לו חסיד מאד גדול, שהתקרב עוד לפני ההתגלות – היה קשור אליו בלב ובנפש כשהבעל שם טוב היה עדיין בגדר נסתה, והתפרנס כשוחיט בעירה קטנה. היו שני אחים, שלאחד קראו מאיר ולשני, שהיה גדול ממאיר בכשש שנים, קראו יצחק-דוב-בער – שם המשפחה מרגליות (והם בעל ה"מאיר נתיבים" ובעל ה"באר יצחק", שהיה הרב הראשי של פודוליה ושהשתתף יחד עם רבו הבעל שם טוב והרב חיים הכהן רפפורט בויכוח נגד הפרנקיסטים שנה לפני הסתלקות הבעל שם טוב) – ובהיותם נערים צעירים, שני עילויים גדולים מאד, 'בא להם', בלי הסבר, שהם חייבים להגיע לשוחט של אותה עיירה^{לז}. כנראה שהבעל שם טוב משך אותם. רבי מאיר – ששמו מקשר אותו לחנוכה, אור – נחשב המקושר הראשון של הבעש"ט, שחבב אותו מאד, והוא הפך להיות גדול בישראל, הרב של אוסטרהא^{לח}.

לה ראה רד"ק שם.

לו שמואל'ב כא, יז.

לז ראה באריכות אור ישראל ח"א עמ' קלז ואילך וש"נ.

לח אודות דמותו והקשר לבעש"ט ראה גם במבוא למאיר

נתיבים עה"ת בהוצאת אבוקה וש"נ.

לט הסכמת ידיני אוסטרהא לסוד יכין ובעז.

הוא היה תלמיד־תלמיד, תלמיד במאה אחוז, שעדיין יכול לומר לרבי שלו "ידידי", כי היתה ביניהם ידידות

האמצעי, אדם הראשון נתן לו רק "התפעלות חיי בשר"^{מח}. אבל כתוב^{מח} שהוא קבל שבעים שנה גם מהאבות, ואלו השנים הפנימיות שלו. בלשון אדמו"ר האמצעי, הם נתנו לו "התפעלות חיי אלוה", ואלו החיים האמתיים שלו. הוא צריך גם את חיי הבשר מאדם הראשון וגם את חיי הנשמה מהאבות^{מח}.

מה החלוקה של השנים שהוא קבל מהאבות? בדרך כלל כתוב שאברהם נתן לו 5 שנים. אברהם הסתלק בגיל 175, שלא יראה את עשו נכדו יוצא לתרבות רעה^ל, לכן הוא לא חי 180 שנה, כמו בנו יצחק, ואת השנים הללו הוא תרם לדוד. אחר כך, יעקב חי 147 שנים, כח פחות מאברהם. הוא היה צריך לחיות לפחות כמו סבא שלו, ונתן את השנים הללו לדוד. יצחק לא נתן כלום – הוא חי חיים שלמים. במקום יצחק נכנס יוסף הצדיק, שחי 110 שנים, 37 פחות מאביו יעקב, ואת אותן 37 (יחידה) שנים הוא נתן לדוד המלך. אם כן, הוא קבל 5 שנים מאברהם, 28 מיעקב ו־37 מיוסף – סך הכל 70 שנה.

אבל הוא מביא שבספר הזהר, במדרש הנעלם, יש שמועה אחרת^{נא}. זו שמועה מאד הגיונית, ופלא בעיני שאינה מוזכרת בדא"ח (לפי זכרוני). במדרש הנעלם כתוב שכל 70 השנים של דוד הן רק מיעקב ויוסף, בלי אברהם. איך? באמת הכלל הוא שכל אחד אמור להגיע לשנות חייו של אביו. ממילא, החישוב שאברהם היה צריך להגיע ל־180 של הבן שלו הוא בכלל לא אותו הגיון, אלא הגיון הפוך. השכל אומר שהבן צריך להגיע לשנות חיי אביו, וזה רק

"ידידי", כי היתה ביניהם ידידות. הרי הבעל שם טוב עצמו לא אהב את השם 'חסידים', כפי שדרש^{מב} על הפסוק "אך טוב לישראל"^{מא} – אך שנים מההתגלות הבעל שם טוב, בטרם ניתנה את השם 'חסידים' לתלמידיו ומקושריו, וכולם היו רק חברים וידידים, היו השנים של "טוב לישראל", השנים הכי טובות לרבי ישראל בעל שם טוב. מההתקופה הזו נשאר הכינוי

"ידידי ומורי", הידידות בין הרב והתלמיד^{מב}.

לרבי מאיר מרגליות יש שו"ת שנקרא מאיר נתיבים וגם פירוש על התורה שנקרא מאיר נתיבים. בפרט, הוא גאון מופלא בגימטריאות – לא סתם גימטריאות, אלא גאונות של גימטריאות. יש לו בפרשת וישלח גימטריא להסביר איך יתכן שמבריאת העולם המלאך טרם אמר שירה לפני הקב"ה. גדולי הדור אמרו שלעשות כזה חשבון אפשר רק ברוח הקדש^{מג}. הוא אומר^{מד} משהו יפה ששייך גם לחנוכה וגם לפרשת השבוע, ושייך למה שדברנו על הקשר לשני המשיחים:

השנים הפנימיות של דוד המלך

כתוב בכמה מקומות בקבלה^{מז}, וכך האריז"ל כותב^{מז}, שדוד המלך, שחי שבעים שנה, קבל את חיי הגוף שלו מאדם הראשון, שהיה אמור לחיות אלף שנים, וויתר על שבעים שנה לטובת דוד המלך^{מז}. אבל שבעים השנים הללו הן רק חיי הגוף. בלשון קונטרס ההתפעלות לאדמו"ר

מ סה"ש תש"א עמ' 32.

מא תהלים עג, א.

מב ראה גם לוח "היום יום" כ"ב אייר.

מג זכרונם לברכה אייר עמ' רעט.

מד מאיר נתיבים פרשת מקץ חלק הרמזים.

מה ראה זהר ח"א קסח, א.

מו ספר הליקוטים פרשת האזינו. ובכ"מ.

מז פרקי דרבי אליעזר פ"ח. וראה פסיקתא רבתי פרשה מ.

מח פתיחת קונטרס ההתפעלות (עמ' נג).

מט ראה דרך מצותיך מצות מינוי מלך פ"ב.

נ רש"י על בראשית טו, טו.

נא לפנינו אין כך בזהר (והמהדירים ציינו להנסמן לעיל הערה מה), אך ראה עץ הדעת טוב ויחי ד"ה "ענין ולא השיגו" ואמרי נעם וחי אות נ.

זו שמועה הרבה

יותר הגיונית
מצד השנים. גם
בפנימיות, הגיוני
שהמלכות מקבל
מהתפארת
והיסוד, מיעקב
ויוסף

שהערך הממוצע של "עמך"
"יעקב" ו"יוסף" הוא יוסף, הכל
אומר יוסף! מה הכוונה? אני
מבין ש"עמך" הם "בני יעקב",
אבל מדוע לקרוא להם 'בני יוסף'?
התרגום וכל המפרשים מסבירים^{נח}
שהיות שיוסף זן את כל השבטים
במצרים הוא נחשב כאבא של
כולם. לכאורה אין הסבר אחר.
אבל איך מסביר המאיר נתיבים?
קודם כל, הוא אומר ש"גאלת"

עוסק אמנם בגאולה הכללית של כל ישראל,
אבל דוד המלך בפרט אומר "הוי צורי וגאלי"^{נט}.
כשמדברים על גאולה המשיח הוא הגואל, אבל
משיח בן דוד הוא לא רק הגואל אלא גם הנגאל.
דוד המלך אומר "הוי צורי וגאלי", ה' גואל אותי.
דוד הוא המלכות, ש"לית לה מגרמה כלום"^ס,
לכן הוא זקוק קודם כל שה' יגאל אותו. הוא
היה ראוי להוולד נפל, והוא חי רק בזכות מתנת
החיים – החיצונית מאדם הראשון והפנימיות
מיעקב ויוסף (לדעת מדרש הנעלם הנ"ל). לכן
עבור דוד ה' הוא "צורי וגאלי", ו"גאלת בזרוע
עמך" רומז, חוץ מגאולת הכלל, גם לגאולת דוד.
דוד עצמו מתייחס ליעקב ויוסף כשני האבות
שלו, בדיוק לפי מה שאמרנו עכשיו – שיעקב
נותן לו גל שנים ויוסף נותן לו לז שנים. החיבור
הזה לוקח אותנו מיד לגאולה – כשמוסיפים
"**יעקב ויוסף**" ל"דוד מקבלים בדיוק משיח!"

סודות הפסוק

לפני שנמשיך, בפסוק "גאלת וגו'" יש רמז
מופלא מאד: בפסוק "**גאלת בזרוע עמך בני
יעקב ויוסף סלה**" יש זך אותיות (כמו "שמן
זית זך"^{סא}) והערך של כל הפסוק הוא 1350, 50
פעמים זך. כלומר, הערך הממוצע של כל אות

שייך לומר על יעקב ויוסף. לפי
זה, יעקב לא נתן 28 שנים בלבד,
אלא 33 שנים, גל שנים^{נג}, כי הוא
היה צריך להגיע ל-180 של אביו
אבל חי רק 147 שנים. דוד המלך
אומר בתהלים "גל עיני ואביטה
נפלאות מתורתך"^{נד} – כנראה
הוא מתכוון ל-גל השנים שקבל
מיעקב^{נז}, עמוד התורה, "נפלאות
מתורתך".

לענ"ד זו שמועה הרבה יותר
הגיונית מצד השנים. גם בפנימיות, הגיוני
שהמלכות מקבל מהתפארת והיסוד, שנקראים
"ראשי חדשים"^{נה} – שני הראשים מהם מקבלת
המלכות לפי הזהר^{נו}. שוב, לפי מדרש הנעלם יוצא
כך בדיוק, שהחדש, סוד המלכות, מקבל דווקא
מיעקב ויוסף – דוד מקבל 33 שנים מהתפארת,
יעקב, ו-37 שנים מהיסוד, יוסף, מה ששניהם לא
הגיעו לחיי אבותיהם.

"בני יעקב ויוסף"

אם כן, דוד מקבל את חייו הפנימיים,
התפעלות חיי אלוה", מהתפארת והיסוד,
מיעקב ויוסף (שני הראשים של החדש, הלבנה,
המלכות, דוד). לפי זה הוא מסביר פסוק בתהלים
– "גאלת בזרוע עמך בני יעקב ויוסף סלה"^{נז}.
מה הפשט "בני יעקב ויוסף"? זהו תיאור של
"עמך". קודם כל, כל הביטוי מתייחס לגאולה,
"גאלת בזרוע עמך בני יעקב ויוסף סלה", והפשט
הוא ש"עמך" הם "בני יעקב ויוסף" (נשים לב

נב ידוע שדוד המלך הוא הדור ה**דוד** מאברהם אבינו (ראה
שבעים פני חן פנ ו). אך הוא גם הדור ה**גל** מאדם הראשון
(בחלוקה של "שלם וחצי" – **כב** דורות עד ליעקב ועוד **יא**
דורות עד לדוד).

נג תהלים קיט, יח.

נד **יעקב** הוא כפולה של **דוד** – יג פעמים **דוד** (ז"פ הוי) –
כאשר **דוד** משלים אותו ל**דוד** ברבעו.

נה תפלת מוסף של ראש חדש.

נו זהר ח"ג רמח, א.

נז תהלים עז, טז.

נח ראב"ע עה"פ.

נט תהלים יט, טו.

ס ראה זהר ח"א קפא, א; רמט, ב; ח"ב ריח, ב; ע"ח ש"ו פ"ה.

סא שמות כז, כ; ויקרא כד, ב.

הגם שיוסף הוא רק הבן ה־יא של יעקב אבינו, אבל הוא בעצם האח הגדול האמתי של כל השבטים

שהברית היא "הידורא דגופא"^ט – מהברית צומח הזקן^ע, הדרת הפנים, "והדרת פני זקן"^{טא}. אמרנו קודם שיוסף הוא ענין ההידור, ובעצם זהו זהר מפורש – הברית היא חלק מהגוף, ההידור של "תפארת גופא", "הידורא דגופא". בכל אופן, יש שלשה מקומות

בתנ"ך שיש סמיכות ביניהם: הראשונה – "אלה תלדות יעקב יוסף"^{עב}. שם כתוב, גם בזהר^{עג} וגם הרבה בחסידות – ובעצם יש לכך מקור גם במדרש^{עד} – שכל נשמות השבטים, כל בני יעקב, נולדו דרך הצינור הרוחני של נשמת יוסף הצדיק. הגם שיוסף הוא רק הבן ה־יא של יעקב אבינו, אבל הוא בעצם האח הגדול האמתי של כל השבטים (כולם ענפים היוצאים ממנו). יש מצות "כבד את אביך ואת אמך"^{עה}, "לרבות אחיך הגדול"^{עו}, כי דרך האח הגדול נמשכו נשמות האחים הבאים אחריו^{עז}, ונשמות השבטים נמשכו דרך יוסף. הגם שהוא "בן זקנים"^{עח} – "בן זקנים" שוה ראובן, הוא יותר ראובן מראובן, שגם נולד דרכו (לאה אמנו קראה את שם בנה הבכור ראובן לשון ראובן, "ראו מה בין בני לבן חמותי... ראובן בקש להעלות את יוסף מן הבוה, להציל אותו מידי אחיו ולהשיבו לאביו"^{עט}), היינו שראובן בעצם נקרא על שם יוסף, ודוק).

אם כן, עוד לפני שהגענו לפסוק שלנו בתהלים, בו כתוב שהוא אבא של בני ישראל,

בפסוק הוא 50, נ, שער הנון של נ שערי בינה. נ היא האות ה־14, ה־דוד, באלף בית, וכתוב שדוד, המשיח, הוא סוד הנון – "לפני שמש ינון שמו"^{סב}.

עוד יותר פלא: זך הוא מספר לא זוגי, כלומר שיש אות באמצע, האות ה־14 (המספר הסידורי של

נ, כנ"ל). יש בכל הפסוק רק נ אחת, במלה "בני", והיא האות האמצעית של כל הפסוק (וגם של המלה "בני"). כלומר, הממוצע של כל אותיות הפסוק שווה לאות האמצעית של הפסוק (ובלעדיה שאר הפסוק עולה נ פעמים הוי'). נוו פירושו מלך, דוד המלך, רמז מובהק שכן דוד אומר על עצמו – אני ה־בני יעקב ויוסף סלה". ועוד התבוננות: יש בפסוק שבע מלים, כנגד שבע מדות הלב לפי הסדר: הגאולה של "גאלת" היא בחסד; "בזרוע" היינו בתוקף ובכח, תכונות הגבורה; "עמך" היינו עם ישראל, סוד "תפארת ישראל"^{סג}; "בני" היינו נצח, "ברא כרעא דאבוה"^{סד}, הבן מנציח את אביו; כאן "יעקב" הוא תמימות, "יעקב איש תם"^{סה}, פנימיות ההוד, תמימות; "ויוסף" הוא יסוד, כמובן; ה־"סלה", הסיום, הוא מלכות^{סו}. פסוק יפה וקשור לחנוכה.

פסוקי יעקב-יוסף

יש שלשה פסוקים בתנ"ך שיש בהם הקש בין יעקב ליוסף, שכל אחד מהם אומר "דרשני", דורש הסבר להקש המיוחד בין יעקב ליוסף. לפי הקבלה הקשר די פשוט, כי "גופא ובריתא חשבינן חד"^{סז}, יעקב הוא "תפארת גופא"^{סח} ויוסף הוא הברית והם נחשבים כהמשך אחד. כתוב

סב תהלים עב, יז.

סג איכה ב, א.

סד ע"פ עירובין ע, ב.

סה בראשית כה, כז.

סו ראה אור נערב ח"ז ערך 'סלה'.

סז זהר ח"ג רכג ב ובכ"מ; ע"ח של"א פ"ג.

סח הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

סט זהר ח"ב קפו, ב.

ע ראה יבמות עט, ב.

עא ויקרא יט, לב.

עב בראשית לז, ב.

עג זהר ח"א פה, א; קפא, א.

עד בראשית רבה פד, ה.

עה שמות כ, יב; דברים ה, טז.

עו כתובות קג, א.

עז שער המצות פרשת יתרו. ובכ"מ.

עח בראשית לז, ג.

עט ברכות ז, ב.

תאר ויפה מראה"^פ.

אם כן, יש פה שלש בחינות של יעקב-יוסף. בחינה אחת שהוא המוליד ובחינה שניה שבעצם הוא משקף את רחל, הוא מסמל את האמא המולידה. למה "וישראל אהב את יוסף מכל בניו"^{פג}? כי הוא מסתכל על יוסף ורואה את רחל אהובתו, כך כתוב^{פט}. ויש בחינה שלישית, שאחר כך יוסף הוא הדואג לכולם, זן ומפרנס אותם.

יחוד יוסף ודוד

ההבדל הוא שבשני הפסוקים בתורה כתוב "יעקב יוסף", בלי ו החיבור, ובפסוק שלמדנו מתהלים כתוב "יעקב ויוסף", עם ו החיבור. אם נמשיך בדרך של הגימטריא, נעשה חשבון של הכל יחד, ונראה ש"יעקב יוסף", "יעקב יוסף" ו"יעקב ויוסף" עולים יחד 1020, מספר חשוב אצלנו, שהביטוי העיקרי בו הוא **השגחה פרטית** (העולה י"פ **אמונה**, ממוצע כל אות), יסוד תורת הבעל שם טוב. אלו שש מלים, ויש ממוצע לכל מלה – 170, בגימטריא **יוסף-דוד**. מתאים לכל ההסבר שיש כאן יחוד של ה"תרין משיחין", משיח בן יוסף ומשיח בן דוד.

עד כאן מה שרצינו לומר, שחנוכה הוא חג של משיח. פורים הוא חג של תחית המתים^{פז}, לכן, אף שבסדר הדורות פורים היה לפני חנוכה, בסדר מעגל השנה היהודי חנוכה קודם לפורים. מסבירים שזהו הסדר ההיסטורי לעתיד – קודם משיח ואז תחית המתים. יהי רצון שנוזה למשיח – "ערכתי נר למשיחי" – עוד בחנוכה הזו, עוד היום!

של "עמך", אנחנו כבר יודעים מהפסוק הראשון בתורה שמקיש את יעקב ויוסף שיוסף הוא האבא – הוא אפילו יותר מאח גדול, הוא ממש הצינור של האבא, ה"אות ברית קדש" של האבא שדרכו עובר הזרע, "אלה תלדות יעקב יוסף". בכל אופן, יש כאן שתי בחינות שונות. מהפסוק הראשון אנחנו לומדים שכולם נולדו דרכו – הוא ממש אבא, שהוליד אותם. אבל הפסוק "גאלת וגו'" אומר, לפי המפרשים, שהוא זן ופרנס אותם ("משם רעה [מפרנס] אבן ישראל"^פ – אב ובנים^{פג}), ועל שם כך הוא נחשב אבא להם. לאבא יש גם ענין לפרנס, להחיות את הבנים – לפי הלכה עד גיל מסוים יש חוב על האבא לפרנס את ילדיו, ואחר כך רשות, אבל ודאי יש לו ענין^{פג}. לכן שני הפסוקים הם בעצם שתי בחינות של אבא – מה שהאבא מקיים מצות "פרו ורבו"^{פז}, להוליד את הילד, ומה שהאבא ממלא חובתו לזון ולפרנס את הילדים.

הפסוק השלישי הוא בפרשת ויגש, בסדר יחוס **יב** השבטים לארבע האמהות כתוב "בני רחל אשת יעקב יוסף ובנימין"^{פז}. כמו שרש"י כותב שם, רק אצל רחל כתוב "אשת יעקב" כי היא "עיקרו של בית". בזכות שדווקא רחל היא "אשת יעקב" יש כאן סמיכות של "יעקב יוסף". מה זה אומר? שבעצם הקשר בין יעקב ליוסף הוא הזיווג של יעקב ורחל. אחר כך מתקיים "יוסף הוי' לי בן אחר"^{פז}, שהוא בנימין, אבל עצם הזיווג משתקף בילד הזה, האמא היא "יפת תאר ויפת מראה"^{פז} וגם הילד שנולד מהסיפור הוא "יפה

פ בראשית מט, כד.

פא ראה תרגום אונקלוס ורש"י שם.

פב כתובות מט, ב.

פג בראשית א, כח; ט, א; ט, ז.

פד בראשית מו, יט.

פה שם ל, כד.

פו בראשית כט, יז.

פז שם לט, ו.

פח שם לז, ג.

פט זח"א רטז, ב.

צ **אמונה ומודעות** מאמר "האמונה במעגל השנה" פי"ב.

שיעור

סוד שתי העינים בגלות ובגאולה

בכיה, ראה, שמחה

קיצור מהלך השיעור

למה יש לנו שתי עינים? התבוננות מחודשת בתפקידי העינים דרך עיניהן של לאה (הבוכה) ורחל (השמחה), המגלה גם את נשיאת ההפכים של בכיה וחדוה שתתרחש בביאת משיח צדקנו בב"א. רשימה מקורית של הרב בתוספת כותרות, מראי מקומות וקצת הסברים בהערות השוליים.

לאה ורחל - בכיה וראה

בשביל מה ה' ברא לנו עינים? בשביל לראות ובשביל לבכות.

"וְעֵינַי לָאָה רְכוּת"^א — על ידי בכיה (מפחד שמא תפול בגורלו של עשו הרשע) לאה ריככה את עיניה^ב (וגם ייפתה אותו^ג).

לאה היא סוד עלמא דאתכסיא, אמא־בינה^ד — היא טיפוס מתבונן, יש לה הבנה עמוקה באלקות ובמציאות. אמנם היא שמחה עם הילדים שלה (החל מראובן — ראובן^ה, ראית העינים) — "אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה"^ו — אך מצד עצמה היא בכינית (חושבת וחוששת). זהו ענין "אין מוסרין רזי תורה אלא למי שלבו דואג

בקרבו"^ז — לבו, וגם עיניו, בוכים תמיד. לרחל, אחותה הקטנה של לאה, טבע יסודי הפוך: מיסודה רחל היא רועת־דואת צאן^ח — אוהבת לצאת ולרעות־לראות^ט ושמחה מראות עיניה.

רבי דוד מלעלוב זי"ע הסביר^י שיעקב התאהב ברחל כי ראה בה, ביפיה (הנתפס בחוש הראיה דוקא), שמחת חיים, בסוד "רְאָה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אֶהְיֶה"^י. כך טבע כל גבר להתאהב בבחורה שמחה^{יא} (וכמובן שלא יזיק שתהיה יפהפיה). אך לבסוף "רְחֵל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהָ כִּי אֵינָם"^{יב}, ומבואר בקבלה^{יג} (בסוד "תיקון רחל" של תיקון חצות) ש־רחל עולה דמעה־דמעה, שתי דמעות היורדות

ז חגיגה יג, א.

ח בראשית כט, ט.

ט ראה מבחר שיעורי התבוננות ח"כ עמ' 75.

י וראה גם ישמח משה ויצא ד"ה "נפתולי אלהים נפתלתי".

יא קהלת ט, ט.

יב ראה יין משמח ח"ב ש"ז בתורה "תקבל את עצמך - תראה יפה".

יג ירמיה לא, יד.

יד פע"ח שער הזמירות פ"ה.

רשימת הרב (צינץ). כ"ז כסלו תשפ"ו.

א בראשית כט, יז.

ב בבא בתרא קכג, א.

ג ראה רשב"ם על אתר.

ד זהר ח"א קנב, א; קנח, א; ח"ב כט, ב.

ה ע"פ ברכות ז, ב.

ו תהלים קיג, ט.

יְבֹאוּ^כ, והראיה תהיה בבחינת "עין [ימין, ראייה] בְּעֵין [שמאל, בכי] יָרְאוּ בָּשׁוּב הוּא צִיּוֹן"^כ.
בעלמא דין קשה לבכות ולראות ביחד –
דמעות הבכי מטשטשות את זַפּוֹת הראיה.
אך בעלמא דאתי הדמעות תהיינה 'דמעות
משיחיות', שרק מחדדות ומעצימות את חוש
ראית אבינו מלכנו דודנו^{כח}.

בעינים יש בכי לעומת ראייה, כנ"ל, ואילו
בלב נאמר "בכיה תקיעא בלבאי מסטרא דא
וחדוה תקיעא בלבאי מסטרא דא"^{כט} – **בכיה**
(יחידה) לעומת **חדוה** (חיה)^ל. אם כן, הבכי הוא
הצד השווה של "לבו למעלה ועיניו למטה"^{לא},
עבודת התפלה ו'תהלים מיט טרערען' (תהלים
בדמעות)^{לב}, "שערי דמעה לא ננעלו"^{לג}.

הראיה (שבעינים) היא חוש החכמה^{לד},
שפנימיותה בטול, ואילו החדוה (שבלב), היא
השמחה, פנימיות הבינה^{לה}. אך באמת, הבטול
והשמחה (פנימיות החכמה והבינה, אבא ואמא)
הם "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין"^{לו}. דווקא
החדוה שבלב היא המחברת את הראיה שבעינים
לבכי שבעינים ולבכיה בלב^{לז}.

כו ירמיה לא, ח.

כז ישעיה נב, ח.

כח ראה **אני לדודי ודודי לי** מאמר בשם זה.

כט ע"פ זהר ח"ג עה, א. ראה תניא פל"ד ואגה"ת פ"א.

ל **אשא עיני** מאמר "בכיה וחדוה".

לא יבמות קה, ב.

לב לוח "היום יום" ט"ז טבת ובכ"מ.

לג ברכות לב, ב.

לד ע"ח ש"ד פ"א ובכ"מ.

לה ראה **סוד ה' ליראיו** ש"א פרקים א"ב (ושיעורים בסוד
ה' ליראיו ח"ג וש"נ).

לו ראה זהר ח"ג רצ, ב; זהר ח"א כג, א.

לז חבור הראיה והבכיה, מכח השמחה, הופך את השמחה
עצמה לעמוקה כמו הבכי (בניגוד למצב הראשוני, בו הן
נפרדות, והבכיה תמיד עמוקה מהשמחה, כנ"ל הערה טו),
ומגלה את העומק המופנם של הבכי במציאות החיצונית
הנראית לעין. החבור הוא בסוד רחל הגדולה דווקא, כי
העיקר הוא לכלול את הבכי בשמחה ובראייה החיצונית ("לבא
לפומא גליא, כנ"ל), כאשר הטבע השמח מאפשר, בסופו של
דבר, להפוך את הבכיה לשמחה ולהחצין (למעליותא) גם את
הדברים העמוקים ביותר.

מענייה על גלות בניה.

גם ללאה וגם לרחל יש שתי עינים, עין ימין כדי
לראות (גם בעין שמאל) ועין שמאל כדי לבכות (גם
בעין ימין). אצל לאה, החושבת (עלמא דאתכסיא),
הסדר הוא משמאל לימין, מבכי לראיה, ואילו אצל
רחל, המדברת (עלמא דאתגליא), הסדר הוא מימין
לשמאל, מראיה לבכי^{טו}.

איחוד הראיה והבכיה בשמחה

בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו נזכה
לסגירת המעגל (סוד "גַל עֵינֵי"^{טז}) – פרצוף
רחל יעלה-יגדל להיות "רחל הגדולה"^{טז} (דבור-
גילוי^{טז} מתוך גדלות מוחין בתכלית^{טז}) הכולל-
מבטא בשלמות את פרצוף לאה, בסוד "לבא
לפומא גליא"^{טז}.

אז הבכי יהיה בכי של שמחה ותענוג מגילוי
אלקות^{כא} (סודות של שיר השירים^{כב} שהוא "קדש
קדשים"^{כג}) שבבחינת "לית כל מוחא סביל דא"^{כד}
(הדמעות נוצרות ממותרי המוחין^{כה}), "בְּבִכִּי

טו לאה היא טיפוס מופנם ורחל היא טיפוס מוחצן (ראה
גם שיעור ד' אלול תשע"ב). מי שמופנם-עמוק יותר נוטה
לבכיה ולמופתע מראיית הדברים הטובים במציאות החיצונית
(הפתעה שלא מבטלת את טבעו הראשוני) ומי שמוחצן
שטחי יותר נוטה לשמחה מהמבט הפשוט על המציאות,
למופתע כשהמציאות מתבררת כסבוכה ממה שצפה
(ואפשר לומר שהמוחצן ראשיתו ראייה שמחה וסופו בכיה
והמופנם ראשיתו בכיה וסופו ראייה שמחה, על דרך - להבדיל
- מאמר חז"ל (ב"ר סו, ד) שרשעים "תחלתן שלוה וסופן
יסורין" לעומת צדיקים ש"תחלתן יסורין וסופן שלוה"). בשני
האופנים השמחה נשארת חיצונית יחסית, שייכת לראיה על
פני השטח, והבכיה עמוקה ממנה (על דרך מעלת **הבכיה** על
החדוה, היחידה על החיה, כדלקמן).

טז תהלים קיט, יח.

יז ראה הקדמת רחובות הנהר (ובהערת השמ"ש שם אות
קיד); בניהו על הקדמת תקי"ז (מאת רי"ח, בעל הבן איש חי)
ג, א ובתקון לט (עט, א) בשם אביו.

יח ראה לקו"ת אחרי כן, א; תורת שמואל תרל"א ח"א ד"ה
"לא תבערו אש" פ"ב. ובכ"מ.

יט ראה **חתן עם הכלה** עמ' קעה ואילך.

כ עפ"י מדרש תהלים ט.

כא תר"א צו, ג ובכ"ד.

כב זח"א צח, ב.

כג ידיים פ"ג מ"ה.

כד ע"פ תקי"ז סט (קטז, א).

כה לקו"ת תצא לו, ג; תורת חיים וישלח קפז, ב. ובכ"מ.

ביאורי תפלה

רצוא־זשוב בין "אתה" ו"הוא"

אין כאלהינו

הברכה^ה "נעוץ סופן בתחלתן".^א "כל העונה
אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן, שנאמר
'פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אַמְנִים', אל
תיקרי שמר אַמְנִים אלא שאומרים אמן"^ב –
אמירת אמן פותחת את השער ואז ניתן לומר
"ברוך אתה".

היחס בין ברכה ואמן־אמונה הוא כמו היחס
בין בריאת העולם ומתן תורה: העולם נברא
באות בי"ת של "בראשית" מפני שהיא לשון
ברכה^ג, וכן "ברוך אתה" נוטריקון **בדא** (ומכאן
נוסח ברכות הנהנין "ברוך אתה... בורא" וכו').
מתן תורה פותח באל"ף, "אנכי הו' אלהיך"^ד,
שרש ומצנת האמונה, "אמונה אמן".^ה אם כן,
בפועל הופעת הברכה קדמה להופעת האמונה,
עשרה מאמרות לפני עשרת הדברות, אבל
בשרש האמונה של "אנכי" גבוהה מהברכה של
"בראשית", קדימת אות אל"ף של אמונה לאות
בי"ת של ברכה.

התבאר^ו כי מטבע הברכה היסודי "ברוך אתה
הו'" מכוון כנגד אברהם יצחק ויעקב: "ברוך"
כנגד אברהם, "והיה ברכה"^ז; "אתה" כנגד יצחק

אין כאלהינו... מי כאלהינו... נודה לאלהינו...
ברוך אלהינו... אתה הוא אלהינו...

הראשונים פירשו שתפלה זו רומזת למטבע
הברכה ועניית אמן: "אין כאלהינו... מי כאלהינו...
נודה לאלהינו..." ראשי תבות **אמן**, ואחר כך
"**ברוך** אלהינו... **אתה** הוא אלהינו..." – "אמן
ברוך אתה"^ח.

אמן לפני ברכה

נמצא שיש כאן סדר מיוחד, **אמן** ("איך־
מי־נודה") קודם לברכה ("ברוך אתה"). והיינו
גילוי מעלת ה'אמן' הגבוהה יותר מעצם הברכה,
"גדול העונה אמן יותר מן המברך... שהרי
גוליידין יורדין ומתגרין [במלחמה] וגבורים יורדין
ומנצחין"^ט. אמן מלשון אמונה, "וצדיק באמונתו
יחיה"^י, והאמונה היא למעלה מהברכה. ברכה
היא המשכה וגילוי, והאמונה מתייחסת לעצמות
ה' ממש. אמן־אמונה הוא תכלית הברכה, גמר־
הנצחון על ידי הגבורים־הצדיקים העונים אמן.
נמצא שאנו מברכים כדי לענות אמן!^{יא} "סוף
מעשה [אמן] עלה במחשבה תחלה [לפני

נערך ע"י יוסף פלאי, לפי רשימת הרב כסלו תשפ"ו.

א מחזור יטרי. שבלי הלקט עניני תפלה סימן א. מהרי"ל
הל' י"כ כד. נושאי הכלים בשו"ע או"ח תרכב, א. וראה שער
הכולל סי' ל.

ב ברכות נג, ב.

ג חבקות ב, ד.

ד כמו שאוכלים כדי לברך, כמבואר בהלכה על אכילה
בשבת כדי להשלים מאה ברכות (ראה שו"ע אדה"ז סי' רמט
קו"א אות ד, אגרות קודש חכ"ז אגרת יקכה).

ה ע"פ פיוט "לכה דודי". שגור בכ"מ בדא"ח.

ו ספר יצירה פ"א מ"ז.

ז שבת קיט, ב.

ח בראשית רבה א, י.

ט שמות כ, ב; דברים ה, ו.

י ישעיה כה, א.

יא במדור זה בגליון וישב השתא.

יב בראשית ב, יב.

אתה הוא אלהינו

על "אתה הוא אלהינו" פירש הבעל שם טוב^{כד}: "כשסובר האדם שהוא נוכח ה', תואר אתה, אז הוא רחוק מהשם, תואר הוא נסתה, משא"כ כשסובר שהוא נסתה ורחוק מהשם, תואר הוא, אז הוא קרוב ונוכח ה', תואר אתה". כלומר, כאשר יש לאדם שמץ 'מודעות עצמית', בהיותו "סבור שהוא נוכח ה'" ואומר לה' "אתה", אזי אין ה'"אתה" שלו אמיתי בכלל (אלא "כח המדמה" בלבד, 'השלכה' של 'אני' עצמי של האדם), ולכן מיד ה' מתרחק ממנו והופך להיות "הוא", נסתה, ודווקא אז "מרחוק" ה' נראה לי^{כה} וניתן לומר לו "אתה". בדקות, זהו תהליך תמידי, "אתה-הוא-אתה-הוא" עד אין סוף, בדרך "רצוא ושוב", שכן אחרי כל השגה ותפיסה, בחינת "אתה", ה' מתעלם והופך להיות "הוא", ושוב נתפס כ"אתה", ושוב נעלם, וחוזר חלילה.

היחס בין "אתה" ו"הוא" הוא כיחס בין הכהן, "אתה כהן לעולם"^{כו}, בהתגלות והמשכה, ובין "ועבד הלוי הוא"^{כז} בצמאון ותשוקה ל"הוא טמיר ונעלם". אכן, בכוונת "ברוך אתה ה'", "אתה" הוא בחינת יצחק, כנ"ל. והנה, יצחק עצמו הוא בחינת גבורה, "ועבד הלוי הוא", והיינו שבתוך ה'"אתה" של יצחק נכלל בחינת "הוא", כאשר בין ה'"אתה" וה"הוא" יש 'משחק' תמידי, בחינת יצחק-ישחק. והרמז: **אתה הוא = ישחק**.

מבנה התפלה

בתפלה זו יש חמשה בתים – אין, מי, נודה, ברוך, אתה^{כח} – ובהמשך לדברי הבעש"ט יש לכוון בפשטות את המבנה מלמעלה למטה בדרך

(לו נאמר "אתה אבינו"^{כט}); "הוי" כנגד יעקב, **יעקב = שבע פעמים הוי'**. בהמשך לזה, גם 'אמן' שייך ליעקב, כרמז המובהק **יעקב = אמן אמן** ("שמר אַמְנִים-אַמְנִים", מיעוט "אמנים" שניים), וכן יש קשר מובהק בין מדת התפארת של יעקב אבינו לאמונה^ל. לפי זה, "גדול העונה אמן יותר מן המברך" היינו גדול יעקב האומר "אמן" יותר מאברהם האומר "ברוך", בסוד "יעקב אשר פדה את אברהם"^ל. יעקב הוא "הקטן"^{לז}, המקטין עצמו ואומר "קטנתי"^{לח} (כמו "כי אתם המעט מכל העמים", שממעטים עצמכם^{לח}), ודווקא הוא פודה את אברהם ("האדם הגדול בענקים"^{לח}), וכן אמירת "אמן" היא 'קטנה' ביחס לברכה הארוכה אך "גדול העונה אמן [קטנה] יותר מן המברך [ברכה ארוכה]".

כוונה עיקרית של **אמן** היא יחוד שמות הוי' ואדנות (**הוי' אדני = אמן**), כאשר שם אדני משולב בתוך שם הוי', יאהדונה^ל. הוי' הוא השם הנכתב ואדנות הוא השם הנקרא, "זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר', נכתב אני ביו"ד ה"א [שמי] ונקרא אני באל"ף דל"ת [זכרי]^{לא}. **שמי עם יה** (משם הוי') = **ששה** מצוות לא-תעשה, **זכרי עם ו**ה = **רמח** מצוות עשה^{לב} – הכל שייך ליעקב אבינו, עמוד התורה, שאומר "עם לבן גרתי ותרניג מצוות שמרתי [שמר אמנים]"^{לג}.

יג ישעיה סג, טז. ראה שבת פט, ב. נתבאר באריכות במעין **גנים** ח"ב עמ' כז ואילך.

יד כדברי אדמו"ר הזקן באגרת הקדש כז על שלש המדות העיקריות של הצדיק, אהבה-יראה-אמונה, המקבילות לחסד-גבורה-תפארת (כמו שמסביר ר' לוי יצחק שניאורסון בהערותיו לספר התניא שם (קמ, א). וראה שיעור אור לז' שבט תשפ"א).

טו ישעיה כט, כב.

טז חולין ס, ב.

יז בראשית לב, יא.

יח דברים ז, ז וברש"י.

יט יהושע יד, טו. ראה מסכת סופרים כא, ט.

כ תקו"ז עא, ב ועוד.

כא פסחים נ א (ע"פ שמות ג, טו).

כב זהר ח"א כד, א.

כג בראשית לב, ה וברש"י.

כד כש"ט כט.

כה ירמיה לא, ב. **מרחוק הוי' נראה לי = הוי' ברבוע**.

כו תהלים קי, ד.

כז במדבר יח, כג.

כח **אין מי נודה ברוך אתה הוא = 822 = 6 פעמים 137**,

ממוצע כל תבה.

"ברוך אלהינו" – מהודאה, "נודה", באים לברכה, "ברוך", כמו הצירוף "ברכות והודאות"^{לז}. לאחר אתערותא דלתתא, "נודה", בסוד "אשה מזרעת תחלה"^{לח} – מגיעה אתערותא דלעילא, "ברוך" (כמבואר ש"ברוך" פירושו המשכה, ברכה מלשון בריכה והברכת הגפן). במערכת הספירות, לאחר ההוד ("נודה") מגיע היסוד הנקרא "ברוך", "ברכות לראש צדיק [צדיק יסוד עולם]"^{לח} (כאשר מקורו האמתי של "ברוך" הוא בחכמה, "יסוד אבא ארוך ומסתיים ביסוד ז"א"^{לט}).

"אתה הוא אלהינו" – מ"ברוך" באים מיד להכרת הנוכח באמירת "אתה" (תכלית התפלה בכלל), ומיד ה'אתה' נעשה 'הוא' (כמו שהתבאר). אמירת 'אתה' לנוכח שייכת לספירת המלכות, "ואתה מחיה את כלם"^מ, כאשר יש דפק־חיים תמידי של רצוא־ושוב בין "אתה" ו"הוא". "אתה" ו"הוא" במלכות נובעים משני השרשים שלה: בחינת "אתה" נובעת מהחכמה (ראש קו ימין, התגלות והמשכה), "אבא [חכמה] יסד בריתא [מלכות]"^{מא}, ואילו בחינת "הוא" נובעת מהבינה (המסתלקת למעלה בקו שמאל), "כאמה בתה"^{מב}.

לו נוסח ברכת ישתבח ומודים דרבנן.

לז ברכות ס, א.

לח משלי י, ו.

לט ע"ח שער הכללים פ"י; של"א (פרצופי ז"ן) פ"ג, ובכ"מ.

מ נחמיה ט, ו. כמבואר בתניא, שער היחוד והאמונה פ"ב.

מא זהר ח"ג רמח, א; תקו"ז תקון כא (סא, ב).

מב יחזקאל טז, מד. ראה זהר ח"א קעג, ב.

הבאה (מתאים לפירוש הרמ"ק^{כט}):

"אין כאלהינו" – זו הדרגה הגבוהה ביותר, "אין כיוצא בו"^ל. בדרגה זו אין עדיין תפיסה והבנה של השכל, "החכמה מאין תמצא", כאשר תיקון האני הוא בהכרת האין ("דע מאין באת"). "מי כאלהינו" – מ"אין" באים ל"מי" (כרמוז במשנה "אם אין אני [תקון אני באין כנ"ל] לי נני לי"^{לא}). "מי" זו שאלת הבינה, "מי דקיימא לשאלה"^{לב}, ראשית תפיסת השכל באלקותו יתברך (ואילו בחכמה אין שאלות כלל). ה"אין" עצמו הוא הכתר (כמו הרובד העל־מודע בנפש), ממנו נובעת החכמה הנתפסת בפועל בבינה, "החכמה מאין [מהכתר] תמצא [בבינה]"^{לג}.

"נודה לאלהינו" – מהתפיסה של הבינה ("מי") באים להודאה ("נודה") במדת ההוד, "בינה עד הוד אתפשטת"^{לד}. עד כאן, "אין" ו"מי", מכתר עד בינה, זו השראה־ירידה מלמעלה, ואילו "נודה" היינו אתערותא דלתתא, מצד האדם המודה ("איהי בהוד"^{לה}, חוויית המקבל־הנוקבא).

כט סדור תפלה למשה, וכן הוא בסדור השל"ה. באופן אחר (מלמטה למעלה) ראה פ"ח שער קריאת התורה פ"ה. סדור ר' שבת: כתר שם טוב רז. אור תורה (לרב המגיד) שעה.

ל המדרגה הגבוהה ביותר ב'אחד', ראה מאמר ד"ה מים רבים תשי"ז פ"ג.

לא אבות פ"א מ"ד.

לב ע"פ זהר ח"א א, ב.

לג איוב כח, יב. ראה סה"מ תרנ"ז עמ' רסח.

לד ע"פ הקדמת תקו"ז ז, א. ראה ע"ח שער הכללים פ"ד; ע"ח שכ"ט (הנסירה) פ"ח.

לה ע"פ תקו"ז תקון יג (כח, ב"כט, א). וראה ע"ח שער הכללים פ"א; ע"ח של"ו (מיעוט הירח) פ"ח; שעה"כ שער חנוכה דרוש א; מב"ש שער ג ח"א פ"ב.

מאור עינים

מאור עינים ויגש

תורה של אש ומים

קיצור מהלך השיעור

חומש בראשית בספר הקדוש מאור עינים מסיים בתורה לפרשת "ויגש". התורה הזו עצמה נקטעת באמצעה, כך שלפנינו נמצאות רק 'הקדמות' יסודיות בעבודת ה': הדרכות נפלאות על לימוד תורה שהיא "הוד והדר", תורה בלולה מאש ומים הנלמדת באהבה ויראה - שבצמח מקבלות פרשנות חדשה ומפתיעה - ויש 'להלביש' אותה כדי שתוכל להתפס לנו. ההתייחסות לפרשה עצמה איננה מפורשת בדרוש שלפנינו, ובשיעור היא נוספה 'בדרך אפשר' מתוך ההקדמות, והיא מלמדת על היחוד של יוסף ויהודה בממדי התורה השונים ועל האופן הפנימי והמיוחד בו הצדיק מושל בה', על ידי גילוי נקודת לבו הפנימית.

מפגש המלכים

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא עבדך
דבר באדוני אדוני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך
כפרעה.

מפגש יהודה ויוסף — עליו נדרש^א הפסוק
"כי הנה המלכים נועדו"^ב — הוא מפגש המלכות
(יהודה) והיסוד (יוסף, שמתחיל כמשנה למלך,
ובסוף נחשב כמלך מצרים, בהיות סיום היסוד
הוא "עטרת היסוד", מלכות היסוד). מעלת
המלכות היא השפלות (פנימיות המלכות), חווית
"לית לה מגרמה כלום"^ג של המלכות, המביאה
להודיה (תכונת יהודה, שבלידתו נאמר "הפעם

אודה את הוי'"). מעלת היסוד היא האמת
(פנימיות היסוד), במובן של מימוש והגשמה.
כאשר השפלות של יהודה מתחברת עם האמת
של יוסף, עד שיהודה אומר "בי אדני"^ה (האמת
של אדוני נמצאת בתוכי, בתוך שפלותי), שפלותו
מתאמתת והוא נעשה 'השפל באמת' (כפי שנהג
לחתום בעל "פרי הארץ"). תכליתו של יוסף היא
משיח בן יוסף, תכליתו של יהודה היא משיח
בן דוד, והמפגש שלהם הוא סוד יחוד "תרין
משיחין".

להבין למה נכתב זה בתורה, כי אי אפשר
שיהיה ח"ו רק סיפורי מעשיות, כדלייט להו בזוהר
הקדוש (ח"ג קנב). להאומרים שהתורה היא רק
סיפורי מעשיות ח"ו.

נערך ע"י איתיאל גלעדי מתוך הקלטה. מוצש"ק וישב, ט"ז
כסלו פ"ו.

א בראשית רבה צג, ב.

ב תהלים מח, ה.

ג ראה זוהר ח"א קפא, א; ע"ח ש"ו פ"ה.

ד בראשית כט, לה.

ה שם מד, יח.

הוד, בתוספת ריש, הרומזת לכך שדווקא אחרי הלימוד של אדם באמונה פשוטה, מתוך הודאה שהוא לא מבין (והוא רש), הוא מתחיל לקבל ראש, להבין ואפילו לחדש.

כינוי התורה "הוד [והדר]" נלמד מהפסוק "תנה הודך על השמים". שמים רומז ל"תורה מן השמים"^{טו} (עד שהתורה עצמה נקראת שמים^{טז}), ובהמשך הוא יסביר שהם אש ומים, שתי המדות העיקריות, אהבה (מים) ויראה (אש). אפשר לתפוס בתורה בלב (השמים) וגם בשכל (שמי השמים), אבל ההודאה על מה שלמעלה מטעם ודעת מגיעה למעלה מכך, "על השמים". "תנה" בכתבי האדיוז^{טז} היינו שלשת מילויי שם אהיה, **קסא-קמג-קנא**, שם הבינה, ש"עד הוד אתפשטת"^{יז}, וכאן היינו בינה עילאה, עד לבינה דרדל^{יח}, שמעל השמים, מעל המוחין והמדות.

לבשת, שהלביש הבורא ב"ה את התורה בלבושין.

בפשט "הוד והדר לבשת" אומר שהתורה היא הלבוש של ה', אבל כאן מפרש באופן מחודש – "לבשת" כמו 'הלבשת' – שה' מלביש את התורה בלבושים.

להלביש את התורה

אפשר לחשוב שלכתחילה לא נדרשים לבושים, כפי שהיו אדם וחווה לפני החטא, ורק אחרי החטא התחדש הצורך בלבושים. אכן, משמע כאן שגם לפני החטא נדרש לבוש לתורה:

טו סנהדרין פ"י מ"א.

טז תו"א מקץ לה, א. ובכ"מ.

יז ספר הליקוטין תהלים פנ"א; משנת חסידים מסכת ר"ה פ"ד מ"ז. ובכ"מ.

יח ע"פ הקדמת תקו"ז, ז. א. ראה ע"ח שכ"ט פ"ח.

בלימוד התורה
הוד היינו הודאה
על האמת
שבתורה, היסוד
לכל הלימוד.
ההדר-ההידור
בלימוד התורה
הוא קנין פנימי
של התורה
בנפש, המתבטא
בחידושי תורה
מתוך הלימוד
בעיון

"הוד והדר" בתורה

כתיב (תהלים קד, א) הוד והדר לבשת.

פ"י הוד והדר שהיא התורה כמ"ש תנה הודך על השמים (תהלים ח, ב),

התורה היא ה"הוד והדר" של ה' יתברך. כתוב^י ש"הוד והדר" הם הספירות נצח (הדר) והוד (הוד), הימין והשמאל של המוטבע שבנפש, הכוחות שמנהיגים את "המעשה הוא העיקר"^י, קיום המצוות בפועל, המימוש של הוראות התורה (תורה לשון הוראה^י). בלימוד התורה עצמו, הוד היינו הודאה

על האמת שבתורה, "אין אמת אלא תורה"^ט, באופן שלמעלה מטעם ודעת – היסוד לכל הלימוד. ההדר-ההידור בלימוד התורה הוא קנין פנימי של התורה בנפש, המתבטא בחידושי תורה מתוך הלימוד בעיון (ובתחום הגרסה עצמו הוא מתבטא בחזרה על הלימוד – הדר לשון חזרה בארמית – מאה פעמים, ואפילו מאה פעמים ואחד^י, כדי לקיים "כתבם על לוח לבך"^{יז}). הסדר הוא "הוד והדר" – בתחלה יש לגרוס גם ללא הבנה פנימית, מתוך הודאה באמת התורה (שהיא "תורת הוי"י"), ואז זוכים להבנה פנימית ועד לחידוש בתורה ("ובתורתנו יהגה יומם ולילה"^{יח}), כאשר "תורה דיליה"^{יט}. זו גם ההתפתחות הלשונית מהוד להדר – הדר הוא פיתוח של

י ראה זהר ח"ב צח, א; פנ"ח שער הזמירות פ"א.

ז תקו"ז תקון ס. אבות פ"א מ"ז.

ח זהר ח"ג נג, ב; ספר השרשים לרד"ק שרש י"רה.

ט ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח.

י חגיגה ט, ב.

יא משלי ג, ג, ז, ג.

יב תהלים א, ב.

יג קידושין לב, ב.

יד עבודה זרה יט, א.

התורה היא אש

- אש במוחין,

כאשר המ

(הקר בטבעו)

נעשה חם על

ידי הלימוד, ואש

בלב, כשהתורה

מתפשטת ללב

ומבעירה אותו

באהבת ה'

ויראת ה'

גבוה למקום נמוך^{כד}, אבל כאשר התורה מעלה אותנו להדבק בה' (על ידי העליה במעלות התורה) היא תורה של אש, העולה מלמטה למעלה (וגם בוערת ומכלה-מבטלת את המציאות לאלקות). המים הם תכונת החתן, היורד ומשפיע מלמעלה למטה מיין-דכורין, והאש היא תכונת הכלה, המשתוקקת לחתנה בכלות הנפש ומעלה כנגדו מיין-נוקבין^{כה}. יחס החתן והכלה הוא גם היחס של היסוד והמלכות, יוסף ויהודה, נושא הדרוש דנן (ויתכן שהקבלה

זו הופיעה בסיום התורה, החסר לפנינו, כדלקמן). ביחס בין ישראל והתורה, לעתים התורה היא החתן וישראל הם הכלה (כפי שמצטייר במתן תורה, שה' החתן נותן את עצמו בתורתו^{כז} לעם ישראל-הכלה) ולעתים ישראל הם החתן והתורה היא הכלה ("מורשה קהלת יעקב"^{כח} – אל תקרי 'מורשה' אלא 'מאורסה'^{כט}). בתחלה הלומד הוא האש, המשתוקק לקבלת התורה, "כי

כד תענית ז, א.

כה ראה יין משמח ח"א ש"ז בתורות "עורי צפון ובואי תימן" ו"זאל אישך תשוקתך". כמוכן, יש התכללות בין החתן והכלה, גם באיש יש אש (תכונת "בית יוסף להבה" של היסוד, כסימן המלך שאש יוצאת מאמתו) וגם האשה מעלה מיין נוקבין, אבל אצל האיש העיקר הוא המים, וטפת הזרע שלו היא טפת טל (ר"ת טפה לבנה), טפת מים חיים ומחיים, ואצל האשה העיקר הוא האש (ראה סוטה יז, א שאש האשה "עדיפא מדאיש" משום שאותיות אש מצורפות בה, בעוד שאצל האיש מפסיקה ביניהן ה"י הרומזת בעצמה לטפת המים שלו, בסוד השמש - שעיקרה מים-ימין - שהיא אש-מים אש, וד"ל), ובהעלאת המ"נ העיקר הוא אש, שרק נמתקת על ידי המים, ההופכים אותה מאש שורפת לאש של עליה ב"רצוא" שסופה "שוב" של פריון (וראה מאמר השפלות והשמחה פרקים מד מא ובתורות יין משמח הנ"ל).

כו ראה שבת קה, א.

כז דברים לג, ד.

כח פסחים מט, ב.

כט ראה לקו"ת הברכה צד, א ובכ"מ. נתבאר באריכות בחתן עם הכלה עמ' קפז ואילך.

כי התורה נקראת אש, כמ"ש (ירמיה כג, כט) הלא כה דברי כאש וגו', וכמו שאי אפשר לאחוז אש בלי לבושין, כך התורה נקראת אש שאי אפשר לאחוז אותה בלי בלי, לכן הוצרכה להתלבש בלבושים וכלים. התורה היא אש – אש במוחין, כאשר המ (הקר בטבעו) נעשה חם על ידי הלימוד, כשאור התורה מבהיק ורץ באופן של "והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק"^ט ("אל תקרי 'חיות' אלא 'חיות'^כ"), כינוי למוחין בלשון האריז"ל), ואש בלב, כשהתורה

מתפשטת ללב (בכח דעת המתפשט, דעת תחתון) ומבעירה אותו באהבת ה' ויראת ה'.

אי אפשר לאחוז באש, והיא גם מרתיעה את האדם, ולכן נדרשים "לבושים וכלים" לתורה. הרש"ש מגדיר חמש בחינות בסוד "כל צמא" (פסוק המובא בסמוך) – כלים-לבושים-צלמים-מוחין-אורות^{כא} (שמקבילים גם לנפש-רוח-נשמה-חיה-יחידה). לפי לשונו כאן, הכלים והלבושים הם ה"לבשת" של התורה (סוד נפש-רוח, שניתנים לכל אחד בסוד שרש^{כב}), והתורה שבתוך הלבבושים כוללת את המדרגות צלמים-מוחין-אורות (סוד נשמה-חיה-יחידה, שניתנים למי שזוכה בסוד תוספת, על ידי לימוד התורה, החל מ"נשמת שדי תבינם"^{כג} במדרגת הנשמה), וד"ל.

מים ואש בתורה

והנה לפעמים נקראת התורה מים, כמ"ש (ישעיה

נה, א) הוי כל צמא לכו למים.

ה' נותן לנו את התורה כמים, היורדים ממקום

יט יחזקאל א, יד.

כ ראה לקו"ת חקת סה, א.

כא הקדמת הח"י בשמ"ש לסודו ספה"ע. ראה אשא עיני מאמר "הוי כל צמא לכו למים".

כב קונטרס חסדי דוד עו ונתבאר בארוכה בחסדי דוד הנאמנים (וש"נ).

כג איוב לב, ח.

אפילו אחרי שהם מגיעים ל"והיו לבשר אחד"^{לד}, לא מתבטלת המציאות הנפרדת שלהם)^{לה}.

אהבה ויראה

אך מה הוא אש ומים, הוא אהבה ויראה,

את בחינות המים והאש שבתורה, האיש-היסוד והאשה-המלכות, ניתן לגדיר כאהבה ויראה – כל החסדים-האהבות מתקבצים ביסוד, בסוד "זכר חסדו"^{לו}, ו"בנין המלכות מן הגבורות"^{לז}, "אשה יראת הוי"^{לח}.

שהן הם עיקר כל התורה, כי בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא.

אפשר לחשוב שעיקר התורה הוא שכל אלקי, "אורייתא

מחכמה נפקת"^{לט} הכוללת חכמה של "שמע בני מוסר אביך" ובינה של "ואל תטש תורת אמך"^{לז} (ורק רבי של חג"ת עושה עיקר מהאהבה והיראה...), אך באמת גם במוחין עיקר התורה הוא אהבה ויראה – נטיה לימין ונטיה לשמאל במוחין עצמם, כדוגמת שרשי נשמות בית הלל ובית שמאי^{לא}, בבחינת "פנימיות הלב שליט על

לד בראשית ב, כד.

לה בלשון ימינו, "ערבן הקב"ה זה בזה ועשה מהן שמים" היינו יצירת תערובת, בה שני הדברים נותרים נפרדים, אך אפילו תרכובת - "מעשה מרכבה" (ביחס ל"מעשה בראשית" של יצירת השמים) - היא עדיין לא אחדות אמיתית (שבסוד "מה למעלה, מה למטה, מה לפני, מה לאחור", ועד לגילוי העצמות ממש), וד"ל (וראה עוד בציוץ "פרצוף סודות התורה" שנדפס בגליון לך לך השתא).

לו תהלים צח, ג; קלו, כב. ראה הגהת צמח בע"ח של"ט דרוש י.

לז ע"ח ש"ה דרוש ב ועוד.

לח משלי א, ל.

לט זהר ח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.

מ משלי א, ח.

מא זהר ח"ג רמה, א; הקדמת המלקט לתניא. וברביב מקומות בדא"ח.

בעבודת

האדם, הצמצום

היינו הריכוז

לקנות את

התורה בעמל

רב, בשקידה

והתמדה, ריבוי

חזרות והעמקת

העיון, עד לגילוי

שרש הנשמה

שלמעלה

מהתורה, שהוא

מקור החידושים

בתורה

אם בתורת הוי' חפצו", והתורה היא המים המרווים את צמאוננו, ובהמשך הלומד הוא החתן המפרה את התורה בחידושו, בנביעת אין סוף של מים חיים, "ובתורתו יהגה יומם ולילה" (הוא הבעל של התורה), והתורה היא האש המשתוקקת אליו (כנ"ל ביחס בין "הוד" ל"הדר"). המצב הראשוני הוא המצב שאחרי הצמצום, בו התורה קודמת לישראל ומקשרת אותם לה^ל, והמצב השני מגלה את המצב שלפני הצמצום, בו "מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר"^{לא} (כולל התורה הקדומה).

בעבודת האדם, הצמצום היינו הריכוז לקנות את התורה בעמל

רב, בשקידה והתמדה, ריבוי חזרות והעמקת העיון, עד לגילוי שרש הנשמה שלמעלה מהתורה, שהוא מקור החידושים בתורה.

ולכאורה איך אפשר להיות שני הבחינות בתורה אש ומים, שני הפכים, זה אינו יכול כי אם הבורא ב"ה. שהוא ית' עושה שלום במרומיו (איוב כה, ב), כמאמר רז"ל (חגיגה יב). שמים אש ומים, שערבן הקב"ה זה בזה ועשה מהם שמים, והוא קשיר לון ומיוחד לון, שהוא ממוצע בין שני הבחינות ומקשרם ומייחדם.

ה' לבדו הוא נושא הפכים, אך "אורייתא וקוב"ה כולא חד"^{לב} והיא מבטאת בבריאה את נשיאת ההפכים. אכן, אצל ה' ההפכים אינם הפכים כלל, יש מציאות אחת בלבד ("אחד האמת"^{לז}), ואילו בבריאה רואים שני דברים שה' מקשר ומייחד (על דרך חתן וכלה, שבתחלה יש ביניהם קישורי תנאים ואחר כך הם מתייחדים – קנין קידושין ואחר כך קנין חופה – ועדיין,

ל זהר ח"ג עג, א.

לא בראשית רבה א, ד; תנוד"א פ"ד ופ"א.

לב ראה זהר ח"א כד, א; תניא פ"ג ועוד.

לג חובות הלבבות שער היחוד פ"ח.

התורה היא אש

אהבה ויראה

בכל הרמות,

בלב ובשכל וגם

למעלה (ומעלה-

מעלה) מהשכל

תענוג^מ, מושכים ומעוררים אהבה (כאמור ב"אברהם אהבי"מ^{מח} "זכור אב נמשך אחריו כמים"מ^ט).

"אנכי" ו"לא יהיה לך"

ולכן אמרו רז"ל (מכות כג): תורה בנימטריא תרי"א, אף שיש תרי"ג מצות, כי השני מצות אהבה ויראה

הם שורש כל התורה, והם צריכים להיות בכל מצוה ומצוה. ולכן אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו (מכות שם), העיקר והשורש של כל התורה השמיענו הכורא ברוך הוא מפיו.

האהבה ("ואהבת את הוי' אלהיך"^ב) והיראה ("את הוי' אלהיך תירא"^ג), שהן שרש כל התורה, הן בעצם שני הדברות ששמענו מפי הגבורה, "אנכי"י^ב ו"לא יהיה לך"י^ג:

כי אנכי הוא אהבה, כי הוצאתיך מארץ מצרים וצריך אתה לאהוב אותי.

אפשר לחשוב שהגילוי של "אנכי מי שאנכי" מטיל מורא, אבל הטעם "אשר הוצאתיך מארץ מצרים" מגלה שיש כאן גילוי של אהבה מצד ה', המעורר מצדנו אהבה כמים, "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם"י^ד (המים רמוזים גם ב"מ החוזרת שוב ושוב ב"מארץ מצרים מבית עבדים").

ולא יהיה לך אלהים אחרים, כוחות אחרים. כמאמרנו על פסוק (דברים ל, ו) ומל ה' אלהיך וגו' לאהבה וגו' למען חייד, כי למה פתח לנו הש"י לעשות זאת לאהבה אותו ית' בשביל פניה כאומרו למען חייד. אך כי צריך להאמין באמונה שלימה

המח"מ^ב (כמבואר בעומק גם בתורת חב"ד"מ^ג). גדר התורה – שהיא שמים, אש ומים – הוא אהבה ויראה בכל הרמות, בלב ובשכל וגם למעלה (ומעלה-מעלה) מהשכל. במושגים דלעיל, "הוד והדר", מופיעות האהבה והיראה גם למטה מן

הלב, במוטבע – היראה בהוד (ענף הגבורה, התבטלות-הודיה מתוך יראה) והאהבה בנצח, בהדר (ענף החסד, הידור וחיידוש מתוך אהבה). בנוסף לאש והמים שבתורה עצמה, מצות תלמוד תורה – כמו כל מצוות התורה – זקוקה לכנפי אהבה ויראה כדי לפרוח לעילא.

אש הוא יראה, כמו שיראים לגשת אל האש הגדולה כך הכורא ב"ה הוא [אש] אוכלה (דברים ד, כד), אשא דאכלה כל אישים דעלמא. ומים הוא אהבה, שהמים מגדלים כל מיני תענוג, ונמצא המים הם שורש כל האהבות שבעולם.

האדם פוחד מהאש (כנראה פחד מולד, מאז שגילה האדם את האש במוצאי שבת הראשונה לבריאתו^מ) והאש של השכינה – המתגלה בפרט בפנימיות התורה – היא "אש אוכלת אש"י^מ, המטילה את המורא הגדול ביותר (ולכן נדרש 'להלביש' את האש, לקרב אותה אל האדם ולהראות שהיא לא שורפת אלא מחממת ומחיה^מ). לאידך, המים, המצמיחים כל מיני

מב לקו"ת דרושים לר"ה נח, ד; לקו"ב לקונטרס ההתפעלות פ"ג אות לט. וראה בלקו"ש פ"ב אות לב שאף שיש "גבה מעל גבה" (קהלת ה, ז), פנימיות המח מעל פנימיות הלב וכו', זו עליה אין סופית, כאשר תמיד אפשר למצוא מדרגת מדות-לב שלמעלה מהמוחין-מח ("תעלמות לב" שלמעלה מ"תעלמות חכמה", כמבואר במ"א), וד"ל.

מג מאמרי אדה"צ כתובים ח"א עמ' קצג ועוד.

מד פסחים נד, א.

מה יומא כא, ב. וראה באריכות סוד ה' ליראיו ש"א.

מו וראה לוח "היום יום" ט"ז מנחם-אב (ביחס בין המים בנגלה שבתורה, המושכים אליהם את הלומדים, לאש שבפנימיות התורה – כאשר דווקא הנקבה-האש היא בסוד הפנימיות ביחס לזכר-המים, כמבואר בלקו"ת בחקתי בסוד "ואפו עשר נשים לחמם בתנור אחד" – שבהיותה מרתיעה

יש לקרב אותה אל הלומד).

מז תניא פ"א.

מח ישעיה מא, ח.

מט תפלת הגשם.

נ דברים ו, ה.

נא שם פסוק יג; י, כ.

נב שמות כ, ב.

נג שם כ, ג.

נד משלי כז, יט.

"למען חייו"
אין פירושו 'כדי
שתחיה' - אהבה
אינטרסנטית,
"על מנת לקבל
פרס" - אלא
לאהבה מתוך
תודעה שה' הוא
"חייו"

את הוי' אלהיך וגו'".^{נח} מתוך התבוננות זו אדם מכיר ש"כל עצמותי תאמרנה הוי'...",^{נט} שכל תנועה שלו מביעה אלקות^ס (וכשהוא מודע לכך ובטל לכח האלקי שבו, כל מלאכי מעלה באים לראות כל תנועה שלו, כפי שמסופר^{סא} על הרבי ר' אלימלך מליז'נסק וצדיקים נוספים^{סב}), והמודעות לכך מעוררת בו יראה – "את הוי' אלהיך תירא", כאשר דווקא קרבת ה' (שהופך

מ"אני הוי' לא שנית"^{סג} ל"אלהיך" הפרסונלי מאפשרת התבוננות ומטילה מורא. כל זה מתבטא ב"לא יהיה לך אלהים אחרים על פני" – אל תחשוב שיש כחות ("אלהים") אחרים חוץ מה' ואל תסיח דעתך לרגע מכך שה' הוא "בעל הכוחות כולם" גם בנוגע לכוחותיך שלך. המודעות הזו היא תורף דרך הבעל שם טוב, שפרש את הפסוק בפרשת "והיה אם שמע"^{סד} (פרשת היראה של קריאת שמע^{סה}) "וסרתם ועבדתם אלהים אחרים" – ברגע שתסורו מהמודעות לה' הרי אתם עובדים "אלהים אחרים", חושבים שיש בעולם כוחות אחרים חוץ מה' (ועל שמירת המודעות הזו פירש הבעל שם טוב^{סו} את הפסוק "אשרי אדם לא יחשב הוי' לו עון"^{סז}, אשרי אדם כזה שרגע אחד של "לא יחשב הוי'" נחשב "לו עון", ומעורר אותו לשוב

כי כל כוחותיו וחיותו הוא הבורא ב"ה. כי האדם הוא עולם קטן, שהוא כלול מכל העולמות, והבורא ברוך הוא הוא מקשר ומייחד כל העולמות, כמאמר (ת"ז הקדמה, יז.) ואנת הוא דקשיר לון ומייחד לון; וכמ"ש רמ"א ז"ל (או"ח ו, א) ומפליא לעשות שקושר הרוחני בגשמי. וזהו שלימד אותנו הבורא ב"ה איך לאהוב אותו ית' ואמר למען חייו, פ"י למען שהבורא ית' הוא חייו, שכל כוחותיו וחיותו

הוא הבורא ב"ה, שהוא מקשר ומייחד כל העולמות שבתוכך וקושר הרוחני בגשמי, וכשאתה מנענע איזה אבר מי הוא המנענע אותו כי אם הבורא ב"ה. וזהו את ה' אלהיך תירא (דברים ו, יג), אלהיך דייקא, שהוא תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם שהוא בעל של כל הכוחות שלך. וזהו לא יהיה לך אלהים אחרים וכו', כוחות אחרים. כמאמר הבעש"ט וסרתם ועבדתם אלהים אחרים (דברים יא, טז), תיכף כשסר ממנו ית' ומאמונתו שכל כוחותיו וחיותו הוא הבורא ית', אזי תיכף נקרא עובד אלהים אחרים.

"לא יהיה לך אלהים אחרים על פני" רומז למצות היראה – מצות עשה (שבאה מאהבה), שהיא עצמה שרש לכל מצוות לא-תעשה (שבאות מיראה)^{טז} – שבאה מתוך התבוננות של אהבת ה', "לאהבה את הוי' אלהיך למען חייו". "למען חייו" אין פירושו 'כדי שתחיה' – אהבה אינטרסנטית, "על מנת לקבל פרס"^{טז} – אלא לאהבה מתוך תודעה שה' הוא "חייו". כלומר, החיים אינם מתנה נפרדת מה', אלא הסי'ם גילוי ה' בתוך האדם. "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" – "הוי' אלהינו" הוא "כוחנו וחיותנו"^{טז}, והוא "הוי' אחד", אחד עם הכל ומאחד את הכל – ומתוך ההתבוננות בכך מגיעים ל"ואהבת

נה וראה ריש ד"ה "חנוך לנער" בסוף פלה"ר בראשית (עמ' 294).

נו אבות פ"א מ"ג.

נז לקו"ת בלק ד"ה "מה טובו" ספ"א. ובכ"מ.

נח דברים ו, ה.

נט תהלים לה, י.

ס וראה גם לב לדעת מאמר "פרק בעבודת ה'".

סא כתבי ר' יאשע שו"ב מדור הר' אלימלך מליז'נסק סי"ג.

סב ראה לדוגמה שפע חיים "המדרש והמעשה" תולדות ד"ה "בפסוק יושב יצחק".

סג מלאכי ג, ו.

סד דברים יא, יג.

סה סדור עם דא"ח ד"ה "להבין ההפרש בין ק"ש לתפלה" (עג, ב); דרך מצותיך שרש מצות התפלה פי"ב. ובכ"מ.

סו תהלים לב, ב.

סז כש"ט (קה"ת) אות קסט.

ממד הגברא שלו, הממד האישי המרחם והאכפתי, שמתגבר על ממד החפצא הנוהג לפי שורת הדין^{עא} – וכך מבטל את הגזרות וגוזר גזרות טובות (הנהגת הצדיק היא משל לאלקות ובכך הוא מושל בה', מגלה רובד פנימי אישי, ממד הגברא, העמוק עוד יותר מהנמשל האלקי הגלוי, ממד החפצא). "צדיק מושל יראת אלהים" היינו שהוא מגלה "בי" ממד של אהבה^{עב}, בתוך "יראת אלהים"

המתגלה כלפי חוץ.

יהודה, איש היראה (האש), אומר ליוסף, איש האהבה (המים), "בי אדני" – אתה נמצא בתוכי, בפניה שלי אליך מכל הלב פעלתי התלבשות שלך בי, וכעת אתה מבין ללבי, מזדהה עמי ומרחם עלי, ויש טעם שאדבר באזניך ואתחנן אליך ("בי" גם לשון בקשה, "ביא ביא"^{עג}). במפגש המים והאש המים ממתיקים (ואפילו מלבישים^{עד}) את האש, מרוויים את הצמא (כשמתגלה שבתוך הצמא גופא נמצאת האות **מ**, אות המים) ומענגים אותו כ"מים קרים על נפש עיפה"^{עה}, וכל הדינים נמתקים והופכים לחסדים כאשר "צדיק מושל יראת אלהים", ומכח יחוד משיח בן יוסף ומשיח בן דוד זוכים ל"תורה חדשה מאתי תצא"^{עו}, תורה שכולה טוב וחסד.

עא ראה שיעור כ' תשרי (נדפס בגליון נח) תשפ"ה. ובכ"ט. עב "בי" רומז ל**רמח** מצוות עשה - ב' ברבוע (4) ועוד י' ברבוע (100) ועוד **בי** ברבוע (144) - המצוות שבאות מאהבה, כ"ל (על דרך ש'**שסה** היינו **יג** ברבוע ועוד **יד** ברבוע).

עג יומא סט, ב.

עד לפי המוזכר לעיל - בפנים ובהערה מו - שהאש היא פנימיות התורה והמים הם חיצוניות התורה, יש במים גופא הלבשה לאש, כדי לרכך את הפחד ולאפשר אחיזה באש, ה"הדר" מלביש את ה"הוד", שעל כן ב"הוד והדר לבשת" המלה "הדר" סמוכה ל"לבשת" (ויש בכך גופא לבושים וכלים, שתי בחינות מים, בסוד "מים ראשונים" ו"מים אחרונים"), וד"ל.

עה משלי כה, כה.

עו ויקרא רבה יג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).

בתשובה – כך שהאמונה בעל-מודע הופכת לתשובה מתמדת במודע, "כל ימינו בתשובה"^{סח}.

"בי אדני" - הסיום החסר

ונודע מאמרנו כמה פעמים על פסוק צדיק מושל יראת אלהים (ש"ב כג, ג), ואמרו רז"ל (מ"ק מז:): אמר הקב"ה מי מושל בי צדיק, שהקב"ה גוזר גזירה וצדיק מבטלה, והקשו בזהר הקדוש (ח"א מה:): וכי צדיקא קטרוגא דמריה איהו. ובארנו על פי מה שדקדקנו באומרו ומי מושל בי, שהיה לו לומר ומי מושל עלי (חסר).

התורה הזו מסיימת ב'חסר' – לא זכינו לקבל אותה עד סופה. דרכו של בעל המאור עינים היא להקדים הקדמות יסודיות – לעתים דומות או אפילו חופפות בכמה תורות – ולהביא את עיקר החידוש העיקרי בסוף דבריו. לכן, בהחלט יתכן שכאן "העיקר חסר מן הספר" – הביאור של "ויגש אליו יהודה" ושל "בי אדני" – אך כך נדפסו הדברים בהשגחה פרטית, ויש לנסות להתבונן בדרך אפשר מתוך הנדפס: בעיקר האמונה של פנימיות התורה^{סט} "צדיק גוזר והקב"ה מקיים" ו"הקב"ה גוזר וצדיק מבטל" הם כנגד הנצח וההוד, סוד המפגש-הזיווג של יוסף ויהודה – "איהו בנצח ואיהי בהוד"^{עז}. הביטוי "מי מושל בי", שבעל המאור עינים רוצה להסביר בו את המלה "בי" (ולא 'עלי'), הוא כנראה תחלת ההסבר של "בי אדני". כשה' יתברך אומר "מי מושל בי צדיק" אין כוונתו שהצדיק 'מתגבר עלי' – כ"קטרוגא דמאריה", חלילה – אלא שהצדיק פועל ב'יבתוכי. הצדיק 'נכנס ללב' של הקב"ה, חושף את פנימיותו –

סח שבת קנ"ג, א.

סט **אמונה ומודעות** מאמר "עיקרי האמונה בפנימיות התורה".

ע ע"פ תקו"ז תקון יג (כה, ב"כט, א). וראה ע"ח שער הכללים פ"א ועוד.

רבי נתן מנעמירוב | איך יבוא משיח?

נכתב על ידי יהודה הס.

רבי נתן - היציאה מקליפת השכחה

לסיום – לאחר שהוסבר כי מוהרנ"ת מלמד כי בדורות אלו יש להתחזק ולהלחם על המשיח, אך מתוך תודעת זוכירת שפלותנו – מתגלה דבר נוסף הקשור למוהרנ"ת וליום פטירתו. סיבת הגלות היתה שכחת התורה, ויותר מזה שכחת נותן התורה (– "שלא ברכו בתורה תחילה"). רבי נתן הוא העמל כי לא תישכח תורת רבו, בכך שכתבה וטרח רבות על הדפסתה. גם זכרון נותן התורה בולט בדמותו של רבי נתן, כשה' ליקוטי תפילות' שלו מלא בתחינות סביב לימוד התורה וקיומה. הזכרת נותן התורה – "הנתן אמרי שפר" היא הגורמת ל"אילה שלחה" – "הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא".

הפסוק שהזכרנו, "[נפתלי אילה שלחה] הנתן אמרי שפר" הוא אחת משתי הפעמים הבודדות בהן מופיעה המלה "הנתן" בתורה. והנה, פלא, בהופעה השניה של מלה זו בתורה מודגשת הזכירה בפירוש: "זוכרת את הוי' אלהיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל". זכירה זו – שרבי לוי יצחק מברדיטשוב מכנה אותה "זכירת ארץ ישראל", היא הזכירה שמלמד מוהרנ"ת. מוהרנ"ת מלמד את האדם לזכור את חולשתו בענין הבאת הגאולה, אך מאידך לדעת כי ה' נותן לו כח – ועליו לפעול מכח זה בעזות למען הבאת הגאולה.

ורמז מופלא ביותר: פעמיים "הנתן" בתורה, "נפתלי אילה שלחה הנתן אמרי שפר", "זוכרת את הוי' אלהיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל" משלימים ל-4900 = 70, סוד, ברבוע, שהוא פירמידה 24 ("נפתלי אילה שלחה הנתן אמרי שפר" – 24 אותיות), סכום כל הרבועים מ-1 ברבוע ועד 24 ברבוע. זהו מספר יחידאי לחלוטין בכך שהוא יוצר הן ריבוע והן פירמידה (משפט מתמטי עמוק שרק הוכח לפני כמאה שנה)!! בגימטריא הוא עולה סכום שלשת האבות (אברהם יצחק יעקב, 638), ארבע האמהות (שרה רבקה רחל לאה, 1086) וי"ב (3 פעמים 4) שבטי יה (ראובן שמעון לוי יהודה יששכר זבולן גד אשר יוסף בנימין דן נפתלי, 3176)!!

על רבי אייזיק מהומיל ה"משכיל" ורבי הלל מפאריטש ה"עובד". תלמיד זה היה חריף יותר ממוהרנ"ת, והחסידיים חשבו כי הוא זה אשר ימשיך להנהיג את העדה לאחר רבי נחמן. אמנם, ברבות הזמן התברר כי רבי נתן הוא הממשיך המובהק – רבי נתן ודרך ה'התחזקות' שלו. היחס בין 'התחדשות' ל'התחזקות' הוא כיחס בין חכמה ובינה, ודרך ה'התחזקות' שייכת לספירת הבינה, אליה מקביל מוהרנ"ת.

בהתאם לדרך זו, מספר רבי נתן את המשל המופלא הזה – הקשור ליום פטירתו: רבי נתן נפטר בעשרה בטבת, יום המצור על ירושלים. מענין לראות כי מתוך הלקחים הנלמדים ממצור על העיר, לומד רבי נתן דווקא את הדרך להבאת המשיח, ומתוך כך נזכה בעזרת ה' להפוך יום זה לשמחה בקרוב.

משיח בשתי נקודות

מתוך משלו של רבי נתן יש ללמוד שתי נקודות עיקריות בהן תלויה הבאת המשיח: האחת, הדברים מלמדים כי על כל אדם לדעת ולהכיר כי למרות היותו 'זקן', 'חולה' או 'ילד', הריהו מחויב להצטרף למאבק על הגאולה. על האדם להכיר את שפלותו וחוסר יכולתו באמת, ולהבין כי כל קירוב הגאולה נעשה על ידי הגיבורים שבדורות הקודמים, אך עליו גם לדעת כי אין הדברים תלויים אלא בו, וכי אם יעשה – יצליח.

ועוד, מתוך הדוגמאות שנתן רבי נתן לגיבורים שבדורות הקודמים, אפשר לאתר היכן היא נקודת התורפה בחומה – זו עליה נלחם המלך וגיבוריו הראשונים, וזו שבה על כל בני הדורות האחרונים להשקיע את כל כחם על מנת למוטט את חומת הגלות – מתברר, כי אותו מקום מזועזע בחומה הוא הנושא של פנימיות התורה, בגילוייה עסקו במסירות נפש רשב"י, האר"י, הבעש"ט ורבי נחמן. תפקיד הדורות האחרונים הוא להלחם על נקודה זו בכל הכחות – להפיץ את מעינות התורה, וכפי שענה משיח לבעל שם טוב על שאלתו "אימתי קאתי מר?" – "לכשיפוצו מעינותיך חוצה".

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

יסודות בחכמת הגימטריא - שאלות מאינו יהודי דרום קוראני

ראשית כל רציתי להודות על ספרך ושיעוריך הרבים, מהם החכמתי ולמדתי את סודות הגימטריא של האותיות העבריות. כאשר התבוננתי בספר דניאל [יב, ג] בפסוק "וְהַמְשָׁכִים יִזְהָרוּ וְהַקְּיָע וּמִצְדֵּי הָרָבִים כְּכֹכְבִים לְעֹלָם וְעַד" נתקלתי בדפוס מספרי מרתק אותו אבקש להציג ולשמוע את חוות דעתו של הרב בנידון.

הערך המספרי של הפסוק עולה 2,187 שהם 3 בחזקת 7. אני מבין את הדברים כך – המשכילים, הם 3 כחות השכל [ג"ר – חב"ד], מאירים באופן שאורם חודר את כל שבע מדות הלב [ז"ת – חג"ת נהי"מ]. כאשר מוסיפים לפסוק תשעה כוללים של תשע המילים ועוד הכולל של כללות הפסוק, נקבל קוביה מושלמת של המספר 13 [13 בחזקת 3].

בנוסף, במספר סידורי הערך הבסיסי של הפסוק הוא 531. אם נוסיף גם לזה את תשעת הכוללים וכללות הפסוק, נקבל 541 = ישראל.

בהמשך לנ"ל, אודה לרב אם יוכל לענות לי על השאלות הבאות:

1. האם מקובל להוסיף גם כוללים פרטיים [כנגד המילים] וגם כולל כללי [כנגד כל הפסוק]? מהי

המשמעות בהוספת כוללים אלה?
2. האם ישנו כלל מתי ניתן להוסיף כולל ומתי אי אפשר?
3. בעוד ריבוע עניינו הוא התכללות, מהי המשמעות הרוחנית של קוביה של 13 [=אחד, אהבה]? האם ניתן לומר שזוהי הופעה של העניין בשלשה ממדים של נפש-רוח-נשמה?
4. האם מותר להוסיף כוללים גם למספר סידורי כפי שעשיתי כדי להגיע למספר 541 = ישראל?
5. במדה ופרשנותי נכונה, מהו הקשר הפנימי-תוכני בין הפסוק הנ"ל למהות ישראל?
6. אודה על כל תובנה נוספת אודות הפסוק הנ"ל.

תודה על זמנך ועל שתוף חכמתך עם העולם כולו.

מענה:

אשריך שזכית לטעום מטעם "האור כי טוב" של התורה הקדושה, ותודה לאל שזכינו להפיץ את התורה ולהגיע עד אליך. נענה על שאלותיך המחכימות:

1. זה בהחלט מקובל בספרי הקבלה. חשבון הגימט' (על כל ד' רמותיו – מ"ה מ"ס מ"ק מק"א – שהם ד' צמצומים כנגד ד' עולמות אבי"ע) היינו האור הפנימי שבאותיות, אך תוספת הכולל היינו להוסיף-לגלות את האור המקיף שהוא תמיד אחד. על כל יחידה יש

אור מקיף, וכן על כל תבה על כל פסוק וכו'. ולגבי הדוגמא הנ"ל, קודם יש להוסיף את כוללי האותיות, כמו אותיות יש בפסוק. בפסוק הנ"ל יש 49 אותיות, 7 ברבוע, ו-9 תבות, 3 ברבוע – 7 כנגד ז"ת ו-3 כנגד ג"ה, כנ"ל. כולל הפסוק כולו = 1 = 1 ברבוע (כמובן). שלשת שרשי הרבועים, 1 3 7, היינו תחלת סדרה "מספרי הברית", כמבואר במ"א. אם נוסיף ל-2,187 בחזקת 7, ערך הפסוק כולו, את 49 כוללי האותיות נקבל 2236 = 26 פעמים 86, שם הוי' ב"ה פעמים שם אלהים, פעמיים "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"!

2. הגם שהוספת כולל/כוללים הוא בהחלט דבר מקובל ואמיתי (וכאשר הוא מעביר מסר ברור וחשוב לנו, כמו בדוגמה כאן, ראוי מאד לצרף אותו לחידוש שבגימטריא המקורית, כפי שעשית כאן), ככלל, אין אנו נוהגים להוסיף כוללים (כאשר "אין כלל שאין בו יוצא מן הכלל") וזאת בכדי שיעיקר החידוש של הגימטריא בפני עצמה ברוב עוצמתה לא יטושטש.

3. כל המספרים וכל האותיות בחזקת 0 = 1, היינו שהכל הוא נקודה אחת, הכל

אחד, אחדות ה'. זהו סוד האות א', וכפי שהסביר הבעל שם טוב שכל האותיות הן א', אלף-פלא, פלא האחדות הפשוטה. בחזקת 1 לכל אות יש מספר בפני עצמה, ולפי זה סדר הא"ב יוצדק (מ"ו בשאיפה לא"ס, אך בכ"ב אותיות הדבר מוגבל, בחשבון הפשוט, עד 400, ת' [רמז: מאחד עד ארבע = 400, ארבע מאות, 20, כ', ברבוע, כאשר "ומספר את רבע ישראל" = 1600 = 4 פעמים 400, מ', ברבוע, ודוק] =). בחזקת 2, רבוע, כל אות (או מספר) הופך להיות שטח. עד כאן סוד נקודה-קו-שטח, ראה באדיקות המאמר על זה אצלנו בספר מלכות ישראל חלק א'.

בחזקת 3 היינו כבר נפח, מציאות ממשית בעולמנו (במציאות עולמנו אין משמעות פיזית לנקודה-קו-שטח, רק במחשבה של "והמשכילים"). בקבלה, זה עיקר חידושו של רבינו הרש"ש שהוסיף לביאורי האר"ז ל"ממד נוסף של "עובי" לכל הפרצופים העליונים. ממד הנפח הוא סוד "ויפח באפיו נשמת חיים" (ס"ת חותם, והוא החותם הפנימי של מעשה בראשית, סוד "חותם בתוך חותם" של "אשר ברא אלהים לעשות"), שדוקא אז "ויהי האדם לנפש חיה". נפח = 138 = צמח = מנחם (שמו של מלך המשיח). ממד הנפח-עובי היינו ממד העומק, שבעבודת האדם את בוראו היינו להעמיק בעיון תורת ה', הנגלה והנסתה,

והעיקר לעבוד את ה' בתפלה ובגמ"ח בעומקא דלבא, וכפי שדובר לאחרונה בענין **תשובה מעמק הלב** = 1000, אלף אורות של מתן תורה.

4. בודאי ש'מותר', וכפי שכתבנו לעיל, זה שייך לכל ד' הרמות של גימטריא. 5. על פי פשט, ישראל הם המשכילים הזוכים ל"סוד הוי' ליראיו ובריתו להודיעם", ותפקיד ישראל בעולם הוא להיות אור לגוים, להאיר את העולם כולו באור ה' ותורתו, שזוהי גאולה לכל העולם כולו. חז"ל פירשו ש"מצדיקי הרבים" היינו מלמדי תינוקות – דהיינו שצריך להשכיל ב"אור המאיר לעצמו" ולהצדיק את הרבים ב"אור המאיר לזולתו", כאשר החיבור של **שכל-צדק** = 544 = **לב** פע' **טוב**, הכל תלוי בלב טוב, ש"בכלל דבריו דבריכם", דהיינו "לב ישראל חי" בלשון הבעל שם טוב. ובדרך הרמז: כאשר מחברים **ישראל**, 541, לפסוק, 2187 מקבלים 2728 = 11 פעמים **אברהם**, 248, היהודי הראשון, "אב המון גוים", המשכיל כזהר הרקיע והמצדיק את הרבים בפרסום אלקותו יתברך לכל באי עולם. ועם 10 כוללים = 2738 = 2 פעמים 1369, הרבוע של 37, **יחידה** = **"ורוח אלהים מרחפת על פני המים"** – "זה רוחו של מלך המשיח", וד"ל.

6. הנה, 3 בחזקת 7 אומר 3 (אוריין תליתאי וכו') בשבעה ממדים. דהיינו ג' ממדי המקום, ממד הזמן, ממד הנפש (ממד

עמק-טוב עמק-רע בלשון ספר יצירה), ממד הרוח (ממד האור-חשך), ממד הנשמה (ממד האמת-שקר). 2197 הוא באמת אחד בנפש-רוח-נשמה.

יש לחשב את הממוצע של כל תבה – כל הפסוק עולה 2187 שהם 3 בחזקת 7, בפסוק ישנן 9 (3 ברבוע) תבות – נמצא שממוצע כל תבה הוא = 243 = 3 בחזקת 5, סוד **אברהם**, כמבואר בקבלה, שכאשר מוסיפים את חמשת הממדים (חזקת 5) שכנגד "עולם-שנה-נפש" כנ"ל (ספר יצירה מיוחס לאברהם אבינו), היינו סוד תוספת ה' לשמו להקרא אברהם דוקא, שדוקא הושלם ברמ"ח אברים, רמ"ח מצות עשה של התורה. נמצא שכל שלמות אברהם (אב העם היהודי) הוא על ידי תוספת 'כולל' דוקא! והוא בסוד "זהב" – ה'ז' ממדים של 2187 מתחלקים ל-ה' (של אברהם) ועוד ב' (של רוח ונשמה שמעל לנפש אך כלולים בו, סוד יצחק ויעקב היוצאים מאברהם).

והנה, כאשר מציירים את הפסוק כרבוע של 7 על 7 אותיות, פנות הרבוע הן אותיות **יעוד** (התבה האחרונה היא ועד, שגם יוצא מסוף הפסוק בדילוג שוה של 6-6 אותיות: "כוכבים לעולם ועד") – זה יעוד בריאת העולם, היעוד של אברהם אברהם אבינו. **יעוד** = 90, כפולה מובהקת של 9 (3 ברבוע). ר"ת כל הפסוק: **ו י כ ה ו ה כ ל ו** = 108 = 9 פעמים 12 (זה, ממוצע כל אות – "זה

אנכי והילדים

המדר לילדי ישראל

יום לפלוא לפת!

שלום ילדים!

הפעם אל תחפשו קשר לפרשת השבוע, או ליום חג שקרוב אלינו. הפעם אני רוצה לדבר אתכם על שבת. כן, האורחת הקבועה שמגיעה אלינו אחת לשבוע...

בכל ערב שבת, בשעה שאבא שלי עושה קדוש, אני שומע ממנו את הפסוק הבא: "ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו, כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות". הסדר אצלנו הוא שמיד לאחר הקדוש אנחנו נגשים אחד-אחד לאבא לקבל ממנו ברכה. אבא אמנם אומר את מלות הברכה בשקט, אבל אני יודע, הוא אומר את נסח ברכת כהנים. גם לברכות המאכלים יש נסח משלהן. אבל במשפט מהקדוש יש משהו מוזר. כתוב שה' מברך את היום השביעי, אבל לא נאמר במה הוא מברך אותו! נסח הברכה אינו מופיע במשפט הזה.

פלאות ה' בברכה?

הספור הבא מספר על שני האחים הקדושים, מתלמידי הגדולים של המגיד ממעזריטש – רבי פינחס (המכנה גם 'בעל ההפלאה', על שם ספרו הידוע) ורבי שמעלק'ע מנקלשבורג. השנים היו עובדי ה' שהתמסרו בכל נפשם ובכל מאודם ללמוד ולתפלה. אבל הדבר החשוב ביותר עבורם היה הננות. חסיד אמתי יודע שהכלל החשוב ביותר בעבודת ה' הוא "אל תהיה רמאי". אין הפונה שלא לרמות אנשים אחרים. על זה אין בכלל מה לדבר. הפונה היא בעקר שלא לרמות את עצמה...

יום אחד ישבו האחים ושווחחו ביניהם. הנושא עליו התועדו היה קדשת השבת. כבר זמן רב שחשד מסים מנקה בקרבם – האם אנו זוכים באמת לחוש את קדשת השבת? נכון, אנו לומדים על קדשת השבת, מתפללים לזכות לכה, מכינים את עצמנו היטב

שֶׁל יוֹם רְבִיעִי הַרְגָּשָׁה שְׁבִתִּית מְרוֹמָמֶת
נִדַּע שֶׁהַרְגָּשָׁה זוֹ הִיא פְּרִי הַדְּמִיוֹן שֶׁלֵּנוּ
בְּלִבָּד, וְזֶה תִּהְיֶה עֲבוּרָנוּ עֲדוּת גַּם
לְאַמִּתּוֹת הַהַרְגָּשָׁה הַמְּלֹאָה אוֹתָנוּ בְּכָל
שַׁבָּת וְשַׁבָּת.

סִפְּמוּ הָאֲחִים וְכָךְ עָשׂוּ. בְּמַהֲלֹךְ כָּל
יוֹם שְׁלִישִׁי שֶׁקִּדּוּ הַשָּׁנִים עַל הַכְּנוֹת
ה'שְׁבִת' שֶׁלָּהֶם וּלְעֵת עָרֵב נִפְגְּשׁוּ
בְּבֵית הַכְּנֻסֶת, וְהִנֵּה לְהַפְתָּעֶתֶם, וְעוֹד
יֹתֵר לְאַכְזָבְתֶּם הַרְבֵּה – הֵם הַרְגִּישׁוּ
מִמֶּשׁ כְּאִלוֹ הַיּוֹם שְׁבִת! מָה זֶה אוֹמֵר?
שְׂאֵף פֶּעַם לֹא טַעַמְנוּ בְּאַמִּתּוֹת מְקֻדָּשֹׁת
הַשְּׁבִת! מַחֲשָׁבָה זוֹ גִּרְמָה לָהֶם עֲגֻמַּת
נֶפֶשׁ נוֹרְאִית.

בְּצֹר לָהֶם פָּנוּ הָאֲחִים הַקְּדוּשִׁים
אֶל מוֹרֶם וְרִבָּם, הַמַּגִּיד מִמְּעוֹרֵרֵיטֵשׁ,
וּבִדְמַעוֹת בִּקְשׁוֹ מִמֶּנּוּ שִׁיִּדְרֶה אוֹתָם
וְיֹרֶה לָהֶם דְּרוֹךְ אֱמֶת בְּעִבּוּדָתָם. שָׁמַע
הַרְבִּי אֶת אֲשֶׁר עַל לִבָּם, הִרְהֵר קִמְעָא
וְכֹךְ עָנָה לָהֶם: "אֵל לָכֶם לִפְלִי בְּרוּחְכֶם.
אָכֵן, אֲפֹשֶׁר לְהַבִּינִי אֶת הָאֲכֻזָּה
שֶׁבְּלִבְכֶם, אֲבָל אֵין בְּכֶךְ רְאִיָּה לְכֹךְ
שֶׁעֲבוּדְתְּכֶם עַד הַיּוֹם הִיָּתָה לְרִיק. דַּעוּ
לָכֶם כִּי קִדַּשְׁתָּ הַשְּׁבִת כֹּה גְדוֹלָה וְעֲצוּמָה
עַד שֶׁיֵּשׁ בָּהּ כֹּחַ לְהַתְּפֹשֵׁט גַּם אֶל יָמוֹת
הַחֹל. בְּדִרְךָ כָּלֵל רַב בְּגִי הָאָדָם אֵינֶם
מְרַגִּישִׁים אוֹתָהּ, אֲבָל כְּאֲשֶׁר יְהוּדֵי מְכִין
אֶת עַצְמוֹ כְּרֹאוֹ, כְּפִי שֶׁעֲשִׂיתֶם אִתָּם,
הוּא מְסַגֵּל לְמִשְׁךָ אֶת קִדְּשַׁת הַשְּׁבִת גַּם
אֶל תּוֹךְ יְמֵי הַחֹל."

לְקִרְאָת כְּנִיסָתָהּ, וְאָכֵן עִם קִבְּלַת הַשְּׁבִת
אָנוּ מְרַגִּישִׁים הַתְּעֵלוֹת מְרוֹמָמֶת. אֲבָל
– תִּהְיוּ הָאֲחִים בֵּינֵם לְבִין עֲצָמָם –
אוֹלֵי אִוִּירַת הַהִתְרַגְּשׁוֹת הִיא רַק הַרְגָּשָׁה
מְדַמָּה שֶׁלֵּנוּ? מִי אוֹמֵר שְׂאֵנוּ זֻכִּים
בְּאַמִּתּוֹת לְטַעַם מְקֻדָּשֹׁת הַשְּׁבִת?

חֲשַׁבּוּ הָאֲחִים עַד שֶׁעָלָה בְּלִבָּם
הַרְעִיוֹן הַבֹּא: "נִבְדֵּק אֶת עַצְמָנוּ. אֶת
יוֹם שְׁשִׁי נִחְלִיף בְּיוֹם שְׁלִישִׁי, וּבֹו נַעֲרֹךְ
אֶת כָּל סֵדֶר הַהִכְנוֹת שֶׁלֵּנוּ לְשַׁבָּת, אַחַת
לְאַחַת – נִקּוּם בְּהַשְׁכָּמָה, נַעֲבֹר בְּלִמּוּד
עַל פְּרָשַׁת הַשְּׁבוּעָה. אַחֵר הַצְּהָרִים נִצָּא
לְמִקְוֵה הַטְּהָרָה, נְטַבֵּל בּוֹ וְנִכְנֹן אֶת כָּל
כּוֹנֵנוֹת הַקִּבְּלָה הַעֲמֻקּוֹת שֶׁלְּמִדְּנוּ מִהֶרֶב.
אַחֵר כֹּךְ נִלְבֵּשׁ אֶת בְּגָדֵי הַשְּׁבִת, נִכְנָס
לְבֵית הַכְּנֻסֶת, נִקְרָא אֶת מְגִלַּת שִׁיר
הַשִּׁירִים וְעַם רִדָּת הַחֲשֻׁכָה שֶׁל יוֹם
רְבִיעִי נִקְבַּל אֶת ה'שְׁבִת' בְּרֹב שִׁירָה
וְזִמְרָה..."

תּוֹצֵאוֹת פֶּאֶרְבֵּק

זֶה יִהְיֶה הַמְּבֻדָּק, וְאֵלּוּ הַתּוֹצְאוֹת
הָאֲפִשְׁרִיּוֹת: אִם לְאַחֵר כָּל סֵדֶר הַהִכְנָה
הַזֶּה לֹא נִרְגִּישׁ בְּלִבָּנוּ שׁוֹם הַרְגָּשָׁה
שְׁבִתִּית מִיְּחָדָת – זֶהוּ סִימָן שֶׁהַעֲבוּדָה
שֶׁלֵּנוּ בְּכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת מְדִיקָת וּמְכֻנָּת,
וְלָכֵן אֵין סִפָּה שִׁיְהִיָּה לָהּ כָּל זִכָּר בְּאַמְצַע
הַשְּׁבוּעָה. כְּמוֹ שֶׁמִּטָּאטָא לֹא יִכּוֹל לְשַׁמֵּשׁ
לוֹלֵב בְּחַג הַסִּכּוֹת כֹּךְ יוֹם רְבִיעִי לֹא יִכּוֹל
לְהַפִּיךְ וּלְהִיּוֹת שְׁבִת, וְלָכֵן מָה הַפֶּלֶא
שֶׁאֵין בּוֹ שׁוֹם הַרְגָּשָׁה מִיְּחָדָת? אֲבָל אִם
לְאַחֵר כָּל הַהִכְנוֹת אָכֵן נִרְגִּישׁ בְּעֲצוּמוֹ

”פָּרוּ וּרְבוּ” דְּלֵבָת

נחזור אל ברֶכַת ה' ליום השביעי, לא לפני שנגזיר לכם שהיא נאמרה בשַבַּת הראשונה לבריאת העולם, לאחר ששה ימים בהם הוא נברא. תִּכֶן הַבְּרָכָה, בְּמָה בָּרַךְ ה' אֶת הַשַּׁבָּת, לא נאמר במפורש בתורה, ואם כן עלינו למצא לָכֵן רָמֵז בְּלִשָּׁהּ.

האם מאז בריאת העולם היה מישהו שֶׁכָּבַד זָכָה לְקַבֵּל בְּרָכָה מֵאֵת ה'? מִסֵּתֶבֶר שָׁפֹן, וְלֹא רַק אֶחָד. גַּם הַדָּגִים שֶׁנִּבְרְאוּ בַּיּוֹם חֲמִישִׁי וְגַם הָאָדָם שֶׁנִּבְרָא לְמַחֲרָת, בַּיּוֹם שְׁשִׁי, קִבְּלוּ אֶת אוֹתָהּ בְּרָכָה: ”פָּרוּ וּרְבוּ”! לִפִּי זֶה, אִם ה' מְבָרֵךְ פְּעָמִים, וּבִשְׁתֵּי הַפְּעָמִים נִסַּח בְּרָכָה זֶהָ, בְּנִרְאָה שֶׁזֶּה גַם הִיָּתָה הַבְּרָכָה שֶׁהִתְבְּרָכָה בָּהּ הַשַּׁבָּת.

אֲבָל רָגַע, כְּאֲשֶׁר מְבָרְכִים בַּעַל חַיִּים אוֹ אָדָם בְּבִרְכַּת ”פָּרוּ וּרְבוּ” הַכּוֹנֶה בְּרוּרָה. מֵאֲחֵלִים לָהֶם שִׁיּוֹלִידוֹ עוֹד כְּמָה

וְכֵמָה יִצְוִיחַ כְּמוֹתָם, שָׁגַם הֵם יוֹלִידוֹ עוֹד וְעוֹד יִצְוִיחַ כְּמוֹתָם, עַד שֶׁהָעוֹלָם יִתְמַלֵּא בִּיצוּרִים חַיִּים. אֲבָל מִהֵי הַכּוֹנֶה שֶׁמְבָרְכִים אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת? מָה יִכּוֹל יוֹם הַשַּׁבָּת לְהוֹלִיד?

זֶהוּ הַמִּסְרָס מִסְפּוֹר הָאֲחִים הַקְּדוֹשִׁים. שַׁבָּת אֵינָה סֵתֶם עוֹד יוֹם מִיָּמוֹת הַשָּׁבוּעַ. הִיא גַּם לֹא סֵתֶם יוֹם שֶׁל הַפְּסָקָת עֲבוֹדָה וּמְנוּחָה. שַׁבָּת הִיא יוֹם בּוֹ אֲנוּ עוֹצְרִים רָגַע אֶת הַמִּדְדָּף אַחֲרֵי כָּל מִינֵי דְבָרִים שֶׁאֲנוּ צָרִיכִים. לֹא צָרִיךְ לְרַדֵּף מִשּׁוֹם שֶׁהִפֵּל כָּבֵד נִמְצָא כָּאן! בְּשַׁבָּת חוֹדֵר אֵלֵינוּ אֲוִיר מִמָּקוֹם אַחֵר, אֲוִיר קְדוֹשׁ, וְלִקְדָּשָׁה הַזֶּה אֲנוּ מֵאֲחֵלִים — ”פָּרוּ וּרְבוּ”! אֲנוּ רוֹצִים אוֹתָהּ עוֹד וְעוֹד, לֹא רַק בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת, אֲלָא בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה, בְּכָל צֶעֶד וְשַׁעַל בְּחַיִּים שְׁלֵנוּ!

שֶׁנִּזְכָּה לַיּוֹם שֶׁכָּלוּ שַׁבָּת!
שַׁבָּת שְׁלוֹם וּמְבָרָךְ!
?”

המשך מעמ' 28

שֶׁאֲמָרִים בְּרֵעוֹא דְרֵעוּיָן דְּשַׁבַּת קִדְשׁ: ”אֵתָה אֶחָד וּשְׁמֹךְ אֶחָד וּמִי כַעֲמֹךְ כִּישְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאַרְץ” — אֶחָד-אֶחָד-אֶחָד (תֵּלֶת קִשְׁרִין מִתְקִשְׂרָאן דָּא בְּדָא, קוּב”ה תוֹרָה וִישְׂרָאֵל, הַכֹּל אֶחָד).
נִסִּים בְּבִרְכָּה שְׁתִּזְכָּה עוֹד וְעוֹד לְהִתְקַרֵּב לִיהוּדוֹת וּלְהַפִּיץ הַלָּאָה אֶת אוֹר הַתּוֹרָה.

וּלְגַבִּי סוּד 2197, נִבְיָא רַק רְמֵז אֶחָד חֲשׁוֹב, הַמִּקְשֵׁר אֶת מִסְפַּר זֶה לַה', יִשְׂרָאֵל וּמִשִּׁיחַ: ”הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה בִּישְׂרָאֵל” = 1839 = ג' פַּע' תְּרִיג = תְּשׁוּבָה תּוֹרָה-תַּפְלָה = ג' עֵינֵי וַאֲבִיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתָךְ. וּבִיחָד עִם מִשִּׁיחַ (תַּכְלִית הַשְּׂרָאָה הַשְּׂכִינָה בִּישְׂרָאֵל) = 2197, 13 [אֶחָד] בְּחֻזָּקָת 3, סוּד נוֹסַח הַתַּפְלָה

אֵלֵי וַאֲנוּהוּ”.) ס”ת: מ ו ר ע
י מ מ מ ד = 450 = 9 פַּע' 50
(נִשְׁעָרִי בִּינָה, כְּהִכָּה, נְבוּאָת “כֹּה” לַעֲוֹמֹת נְבוּאָת “זֶה” וּד”ל). הַאוֹתִיּוֹת שְׁבַאמִּצְעֵי הַתְּבוֹת שֶׁל מִסְפַּר לֹא-זוּגִי שֶׁל אוֹתִיּוֹת: ה ק ד ב כ ו ע = 207 (= אוֹר = אֵין סוּף כו') = 9 פַּעֲמִים 23 (זִיו). שֶׁאֵר אוֹתִיּוֹת הַפְּסוּק 1422 = 9 פַּע' 158 (חַיִּיפִי).

משיח בן יוסף ומשיח בן דוד

יכולים להיתפס כשני כוחות שונים ואפילו מנוגדים, כשתי דמויות שיש ביניהן המשך ואפילו השלמה, וגם כשני צדדים של אישיות אחת ממש.

בפרשת "ויגש" נפגשים יוסף ויהודה – יוסף הוא השליט ויהודה עומד לפניו ומתחנן, ובסופו של דבר משיג את מבוקשו. בהפטרה מתהפכים התפקידים, "עץ יוסף" ו"עץ יהודה" מתאחדים ל"עץ אחד" שדוד עומד בראשו. כשמדובר בשני משיחים, משיח בן יוסף הוא המתחיל – אך הוא לא מחזיק מעמד – ומשיח בן דוד הוא המסיים והמתקיים לנצח. במושגי חג החנוכה, משיח בן יוסף שייך לנס הנצחון במלחמה ומשיח בן דוד לנס הנרות שבמקדש, "ערכתי נר למשיחי".

אכן, אצל הרמב"ם אין חלוקה לשני משיחים, והם מתאחדים לתפקידים שונים של אישיות אחת: בתחלה המשיח הוא "בחזקת משיח", הכופה את העם ללכת בדרך התורה ונלחם מלחמות ה', תפקידי משיח בן יוסף, ובסוף הוא "משיח ודאי", הבונה מקדש במקומו, מקבץ נדחי ישראל ומחזיר את כל העולם לה', תפקידי משיח בן דוד. בעומק, שני התפקידים-הצדדים הללו באישיות מתייחסים לשתי פנים של ה' יתברך עצמו – הפן האובייקטיבי (פן ה'חפצא') והפן הסובייקטיבי-פרסונלי (פן ה'גברא') – שדווקא האיחוד שלהם מאפשר עבודת ה' מלאה והנהגת המציאות כחפצו האמתי של ה'. במפגש הזה בין המשיחים עוסקים השבוע גם השיעור הראשון בגליון, הממשיך מחנוכה אל פרשת השבוע, וגם השיעור המיוחד במאור עינים על הפרשה.

להצטרפות למפיצי נפלאות:

itiel@pnimi.org.il

bit.ly/niflaot-85

ברקוד | 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימיפון:

079-9211452 או 02-5434297 | המספר פתוח לניידים כשרים